This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.

+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.

+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.

+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at `http://books.google.com/`

Holland

WIJZIGING

DER

AKTE VAN OPRICHTING

VAN

NAAMLOOZE VENNOOTSCHAPPEN.

Digitized by Google

Digitized by Google

Wijziging der akte van oprichting

VAN NAAMLOOZE VENNOOTSCHAPPEN

ACADEMISCH PROEFSCHRIFT

TER VERKRIJGING VAN DEN GRAAD VAN

Doctor in de Rechtswetenschap

AAN DE RIJKSUNIVERSITEIT TE LEIDEN,

OP GEZAG VAN DEN RECTOR-MAGNIFICUS,

DR. H. OORT,

Hoogleeraar in de Faculteit der Letteren en Wijsbegeerte,

VOOR DE FACULTEIT TE VERDEDIGEN

op Maandag 19 October 1891, des namiddags te 3 uren,

DOOR

GEORGE HYMANS,

GEBOREN TE AMSTERDAM.

'S-GRAVENHAGE,
MOUTON & CO.,
1891.

Digitized by Google

7/23/29

Digitized by Google

AAN MIJN VADER.

Digitized by Google

Digitized by Google

INHOUD.

INLEIDING . . . . . blz. 1.
HOOFDSTUK I. Akte van oprichting . . . . . „ 5.
§ 1. Het begrip: „Akte van oprichting" . . . . . „ 5.
§ 2. Rechtskarakter der eigenlijke akte van oprichting. „ 17.
§ 3. Rechtskarakter van de Statuten der Vennootschap . . . . . „ 21.
§ 4. Tusschen wie wordt de overeenkomst, in de eigenlijke akte van oprichting vervat, gesloten? „ 25.
§ 5. Inhoud der eigenlijke akte van oprichting en der Statuten. . . . . „ 30.
HOOFDSTUK II. Wijziging der akte van oprichting . . „ 35.
§ 1. Jurisprudentie en Literatuur. . . . . „ 35.
§ 2. Wijziging der Statuten. . . . . „ 47.
§ 3. Wijziging der eigenlijke akte van oprichting . „ 54.
HOOFDSTUK III. Het recht tot wijziging in de praktijk. „ 78.
HOOFDSTUK IV. Overzicht der buitenlandsche wetgevingen. . . . . „ 87.
HOOFDSTUK V. Het ontwerp op de vennootschappen en het jus constituendum . . . . . „ 100.

Digitized by Google

Digitized by Google

INLEIDING.

Een der merkwaardigste veranderingen, die het handelsverkeer in zijn voortdurende gedaantewisseling heeft ondergaan, is wel gelegen in het steeds toenemende verdringen der kleine industrieele- en handels-ondernemingen door groote lichamen met aandeelen-kapitaal. Het vermogen, dat in deze ondernemingen is gestoken, heeft op het oogenblik een fabelachtige hoogte bereikt, en nog lang niet schijnen wij genaderd te zijn tot het tijdstip, waarop de uitbreiding van het associatiewezen op handelsgebied zal tot stilstand komen of zelfs slechts verminderen. Integendeel, nog voortdurend neemt het aantal der aandeelen-maatschappijen in niet geringe mate toe en elke dag doet het bedrag der daarin belegde kapitalen met aanzienlijke sommen stijgen. De buitengewone bijval, dien deze instellingen bij het geldbeleggend publiek hebben

Digitized by Google

gevonden, is zeer wel te verklaren. Immers, voor hen, die hun kapitaal vruchtbaar willen maken, hebben zij vóór op elke andere onderneming, dat tegenover de bijna zekere kans op winst, die zij bieden, slechts een beperkt risico staat. Aan den anderen kant eischen zij van hun geldschieters iets, dat men in zekeren zin een nadeel voor hen zou kunnen noemen. De eigenaar toch van een som gelds, die deze inbrengt in een naamlooze vennootschap, doet daardoor niet alleen afstand van zijn beheer, maar geeft ook zijn vrije beschikkingsrecht over dat geld prijs. De vennootschap kan, zonder dat zij de minste verantwoording behoeft af te leggen, het geheel gebruiken, zooals zij zal goedvinden, en de invloed, dien de eigenaar nog kan doen gelden, is in geen enkel opzicht onderscheiden van dien, welken ook zijn mede-aandeelhouders op *zijn* geld kunnen uitoefenen; hij kan dat slechts op één wijze: door het uitbrengen van zijn stem in de algemeene vergadering. Waar hij dus der vennootschap zulk een uitgebreide macht over een gedeelte van zijn vermogen toekent, is het natuurlijk van het grootste belang voor hem, te weten, welke waarborgen hij heeft, dat zij die macht niet zal misbruiken en welke de grondslagen zijn, waarop hij haar het noodzakelijke vertrouwen zal kunnen schenken. Dat leert hij uit de akte van oprichting. Deze stelt hem in kennis onder welke

Digitized by Google

voorwaarden hij de verbintenis op zich neemt, tot welke doeleinden en op hoedanige wijze het geld gebruikt zal mogen worden, aan wien het beheer daarover zal zijn opgedragen, hoe de rekening en verantwoording daarover zal worden afgelegd, welk het aandeel in de te behalen winst is, waarop hij recht heeft, enz. enz. Van hoeveel gewicht dit alles voor de deelhebbers is en in welke mate het medewerkt tot hun besluit om wel of niet deel te nemen, is duidelijk. Dat dan ook een naamlooze vennootschap zou worden opgericht met een akte van oprichting, die geen of weinig waarborgen oplevert voor de soliditeit der onderneming en de zekerheid der haar toevertrouwde gelden, is niet te vreezen. Het gevaar voor de deelhebbers schuilt dan ook niet daarin, maar wel in de mogelijkheid, dat de oorspronkelijk in de akte van oprichting gelegen garantie verminderd wordt door het veranderen harer bepalingen, *nadat* de vennootschap is opgericht, als de aandeelhouders eenmaal *zijn* toegetreden. Het behoeft geen betoog, dat het voor hen, die aandeelen in een naaml. vennootsch. bezitten, van het grootste belang is, te weten of zij kunnen eischen, dat de inhoud der akte van oprichting onveranderd gehandhaafd zal blijven of niet. Dit te onderzoeken stel ik mij in de volgende bladzijden ten doel. Ik heb daarin dus na te gaan, welk antwoord moet

Digitized by Google

worden gegeven op de vraag: kan de inhoud der akte van oprichting, na het tot stand komen der vennootschap, worden gewijzigd, en zoo ja, wie is daartoe bevoegd, en hoever strekt zich die bevoegdheid uit?

Digitized by Google

HOOFDSTUK I.

AKTE VAN OPRICHTING.

§ 1. Het begrip: »Akte van oprichting".

Het spreekt van zelf, dat, wil men op de gestelde vraag een behoorlijk antwoord kunnen geven, eerst moet vaststaan, wat de akte van oprichting *is*. In ons Wetboek van Koophandel zoeken wij te vergeefs naar een omschrijving; er wordt slechts over de akte gesproken in verband met de koninklijke goedkeuring en de openbaarmaking, maar wat zij is of wat zij moet bevatten, wordt niet gezegd. Er blijft dus niets anders over dan uit den inhoud der bestaande statuten haar karakter te construeeren.

Digitized by Google

Wanneer men de akten van oprichting der tegenwoordige naamlooze vennootschappen beschouwt, kan het geen verwondering baren, dat zij de meest uiteenloopende bepalingen bevatten; immers, het spreekt van zelf, dat deze van geheel anderen aard zullen moeten zijn, naar gelang het voorwerp der onderneming verschilt. Wat echter dadelijk in het oog springt, is, dat een geheele reeks bepalingen in elke akte van oprichting regelmatig wederkeert, die men als 't ware als een vast gedeelte, als de kern ervan zou kunnen beschouwen. Daartoe behooren o. a. het bedrag, waarvoor ieder der aandeelhouders deel neemt, het doel der vennootschap, de wijze van winstverdeeling, enz. Daarnaast vindt men de regelen voor de uitoefening van het bedrijf der onderneming, die natuurlijk geheel zullen verschillen, naarmate dat bedrijf een ander is.

Dat deze bepalingen niet alle op één lijn te stellen zijn en onderling in aard geheel verschillen, wordt door bijna alle schrijvers betoogd, die dit onderwerp behandeld hebben. Bijna zonder uitzondering nemen zij aan, dat de statuten van naamlooze vennootschappen uit verschillende kategorieën bepalingen bestaan, die wèl van elkander te onderscheiden zijn.

ENDEMANN verdeelt haar in bepalingen, die de »Kollektivrechte" en die de »Sonderrechte" der aandeel-

Digitized by Google

houders vaststellen [1]) en geeft daarvan de volgende omschrijving:

»Alle an die Eigenschaft als Aktionär gesetzlich oder vertragsmässig geknüpften, ausserhalb des Bereichs der Generalversammlung stehenden Societätsrechte sind Sonderrechte des Aktionärs, zu deren Ausübung er selbständig für seine Person befugt ist, im Gegensatz zu den Kollektivrechten oder den Rechten, welche die Aktionäre *mit einander* so haben, dass jeder zur Ausübung nur mit allen anderen in Gemeinschaft befugt ist... Die Sonderrechte sind theils negativer theils positiver Beschaffenheit. Das negative Grundrecht ist die Befreiung von allen weiteren über das Maass der gesetzlichen und vertraglichen Sonderpflichten hinausgehenden Anforderungen an Person und Vermögen... Die positiven Grundrechte sind: der Anspruch auf Gewinnvertheilung während der Dauer des Vertrages (Dividendenrecht), das Recht auf Vertheilung des Vermögens nach Auflösung des Vertrages" en verder noemt hij nog de »Mitverwaltungsrechte" als »Mittel zum Zweck". De Heer BIEDERLACK, de laatste schrijver over dit onderwerp ten onzent, neemt zelfs een onderscheiding in drieën aan: de bepaling,

---

1) PRIMKER in ENDEMANN's Handbuch des deutschen Handels-See- und Wechselrechts, Ie deel, blz. 567.

Digitized by Google

die den rechtspersoon in het leven roept, de bepalingen, die zijn inwendig leven regelen en die, welke de rechten der deelhebbers vaststellen [1]).

Ook RENAUD splitst de Statuten-voorschriften in twee soorten, n. l. in bepalingen, die de rechten der aandeelhouders vaststellen en in — wat hij noemt — »Verfassungsartikel". Hij zegt: de naamlooze vennootschap »bedarf... nothwendig Normen, welche ihren Organismus bestimmen, Regeln welche insbesondere den Gegenstand ihres Unternehmens, den Namen, unter welchem sie auftreten soll, die Höhe des Grundcapitals und der einzelnen Theile in die es zerlegt ist, so wie die Einrichtung der Willensorgane des Vereins, das Machtgebiet und die Art der Bestellung derselben festsetzen" [2]) en iets verder »Diese Satzungen, welche die Verfassung eines gegebenen Actienvereins bestimmen und ohne welche derselbe nicht entstehen kann, bilden denn auch den wesentlichen Inhalt der s. g. Statuten einer Actiengesellschaft... Indessen sind die in den Statuten enthaltenen Normen gewöhnlich nicht blosse Verfassungsnormen. Denn zur Verfassung der Gesellschaft gehören namentlich nicht die in sehr vielen Sta-

---

[1]) Themis 1887, blz. 25 en 26.

[2]) RENAUD, Das Recht der Actiengesellschaften (2e Aufl.) blz. 297.

Digitized by Google

tuten vorkommenden Bestimmungen über die Dividenden- und zinsansprüche der Actionäre, über deren Rechte bei neuen Actien-Emissionen, über die Art der Einzahlung der ausstehenden Actienbeträge, über die Folgen einer in dieser Hinsicht stattfindenden Säumniss, über die Zeit und Art der Bilanz-Aufnahme, über die schiedsrichterliche Entscheidung entstehender Rechtsstreitigkeiten u. a. d. m., mag auch die Aufnahme derartiger Festsetzungen noch so gewöhnlich, ja zweckmässig oder gar gesetzlich vorgeschrieben sein."

Men is dus algemeen van oordeel, dat in de akte van oprichting twee soorten bepalingen voorkomen, die iets geheel verschillends beoogen. Dat het dus zeer moeielijk is een juiste definitie er van te geven, ligt voor de hand en dubbel moeielijk is het, omdat naar mijn meening de akte van oprichting niet als één geheel, één rechtsinstituut te beschouwen is, maar uit twee afzonderlijke bestanddeelen bestaat, die ieder hun eigen karakter hebben en geheel op zich zelf te behandelen zijn n. l. de *eigenlijke* akte van oprichting *en* de Statuten der naaml. vennootschap [1]).

---

[1]) Ik gebruik het woord „statuten" niet in de eigenlijke beteekenis van definitief vastgestelde akte van oprichting, maar in dien zin, waarin het volgens het algemeene spraakgebruik gewoonlijk gebezigd wordt: nl. de reglementen eener vennootschap.

Digitized by Google

Immers, wat geschiedt bij het tot stand komen der akte van oprichting? Een aantal personen komen daarbij overeen een naaml. vennootsch. op te richten met een bepaald doel, wier kapitaal zij gezamenlijk zullen bijeenbrengen, ten einde de door de vennootschap te maken winst onderling te verdeelen. Van aandeelhouders, van leden eener corporatie is nog geen sprake, het zijn eenvoudig particuliere personen, die ieder voor zich in hun privé een afspraak maken (of een overeenkomst sluiten [1]). Dat zij daarbij zulk voorbehoud kunnen maken en zulke voorwaarden kunnen stellen, als zij zelf willen, is onbetwistbaar. De inhoud dezer bepalingen nu, komt overeen met hetgeen ENDEMANN de »Sonderrechte" der aandeelhouders noemt en waarvan RENAUD zegt, dat het niet behoort tot de »wesentliche Inhalt" der Statuten, hetgeen ik met hem eens ben, omdat het behoort tot de »wesentliche Inhalt" der akte van oprichting.

Naast deze bepalingen vinden wij de andere reeks, die RENAUD de »Verfassungsartikel" en ENDEMANN de »Kollektivrechte" der aandeelhouders noemt en die volgens mijn meening een afzonderlijk gedeelte, *de statuten*,

---

[1]) De vraag, of wij hier werkelijk met een overeenkomst te doen hebben, behandel ik later.

Digitized by Google

vormen. Elke corporatie [1]) heeft een aantal voorschriften noodig, die — zooals de heer BIEDERLACK het uitdrukt — haar inwendig leven regelen. Onze wetgever spreekt van de Statuten niet en schijnt de meening van PARDESSUS te deelen, dat zij in de akte van oprichting behooren te worden opgenomen, hoewel deze laatste wel degelijk »de acte de société" en de »Statuts" afzonderlijk noemt [2]). Een geheel tegenovergestelde meening wordt gehuldigd door BEKKER. Deze zegt: »Begrifflich sind die Begründung der Verhältnisse der Mehren zu einander (Gesellschaftsvertrag), und die Abscheidung gewisser Vermögensteile von dem Restvermögen der

[1]) Dat wij de naamlooze vennootschap daartoe moeten rekenen, zijn bijna alle schrijvers eens. Zoo zegt b. v. BEKKER (Zeitschrift für das gesammte Handelsrecht Bd. XVII blz. 394) „Die Kontroverse ob die Aktiengesellschaften selber Korporationen seien, ist völlig müszig bevor über die Abgrenzung des Korporationsbegriffs die Meinungen auch im wesentlichen noch nicht sich geeint haben. Ich selber hätte nichts zu erinnern wider die Annahme einer weiteren Kategorie umfassend all die Gebilde wo Zweckvermögen zugleich von irgend einer Mehrheit von Menschen abhingen; die Aktiengesellschaften wären eine unter vielen Spezies." Ook JOLLY laat zich in dezen zin uit: „...die (der) universitas, zu welcher species der juristischen Personen die Actiengesellschaft zu zählen sei". (Zeitschrift für deutsches Recht Bd. XI blz. 401.) cf. ook HERMANN, der Rechtscharacter der Actienvereine (Leipzig 1858).

[2]) Cours de droit commercial. Tome II. No. 1040.

Digitized by Google

Beteiligten mittels der Zwecksatzung(Statut) völlig zu sondern von einander. Auch die äussere Verschmelzung beider ist keine notwendige, und hat für sich nicht viel mehr als gedankenlosen Schlendrian" [1]).

Wat nu zijn de Statuten van een naamlooze vennootschap? Zooals reeds gezegd, het Wetboek van Koophandel geeft ons hieromtrent geen licht, maar wèl vinden wij een definitie van Statuten voor *vereenigingen* in de wet van 22 April 1855: »De (die) Statuten of reglementen bevatten het doel, de grondslagen, den werkkring en de overige regelen der vereeniging" [2]) Ik geloof niet, dat iemand iets er op tegen kan hebben, als ik deze definitie ook laat gelden voor de Statuten van naaml. vennootschappen, want ik kan mij moeielijk voorstellen, dat de Statuten van de eene soort corporatie iets anders zouden zijn dan die van een andere. Welnu, wat leert ons die definitie? Dat de Statuten bevatten regelen der *vereeniging*. Evenzoo bevatten de Statuten van een naaml. vennootsch. regelen der *vennootschap*. Stellen zij rechten der *aandeelhouders* vast, dan kunnen dat geen andere rechten zijn, dan die hun toekomen in hun qualiteit als lid van de gemeenschap.

---

[1]) Zeitschr für das ges. Handelsr. Bd. XVII, blz. 432.

[2]) Art. 6 van genoemde wet.

Digitized by Google

Met de private vermogenssubjecten — immers dat zijn haar leden tevens — heeft de vennootschap niet te maken, zij kent hen slechts als aandeelhouders, als onderdeelen der abstracte eenheid. De Statuten moeten dus inhouden regelen omtrent de inwendige inrichting der vennootschap en de rechten en verplichtingen, die de aandeelhouders *in* de vennootschap hebben. Zij dienen uitsluitend om in het belang der *vennootschap* te regelen, hoe deze zal zijn georganiseerd. Hun doel is om de geschapen abstractie het noodige leven te verschaffen, te verhinderen, dat deze niet tot werkeloosheid gedoemd blijve door het ontbreken van bepalingen, op welke wijze zij haar wil zal kunnen uitdrukken, door wie zij zal handelen, op welke wijze en met welke middelen zij zal trachten het doel, waarvoor zij is opgericht, te bereiken, in het algemeen die regelen vast te stellen, die voor een behoorlijke en geregelde beweging in het rechtsverkeer voor de vennootschap noodzakelijk zijn.

Deze statutenbepalingen vallen dus samen met die, welke RENAUD en ENDEMANN resp. Verfassungsartikel en Kollektivrechte noemen. Zooals wij gezien hebben, staan daartegenover de »Sonderrechte" der aandeelhouders of, zooals de Heer BIEDERLACK het noemt, die bepalingen, welke de rechten der deelhebbers vaststellen.

Digitized by Google

Deze Sonderrechte komen den deelhebbers toe als afzonderlijke buiten de vennootschap staande vermogenssubjecten. Die rechten hebben zij niet *als* deelen der eenheid maar *niettegenstaande* zij deelen der eenheid zijn, omdat zij behalve de belangen, die zij *als zoodanig* vertegenwoordigen (nl. die van de vennootschap), ieder nog afzonderlijke, daarnaast en tegenoverstaande belangen hebben. Zij oefenen die rechten niet uit *in* de vennootschap, als deelen der abstractie, maar als daarbuitenstaande zelfstandige personen *tegen* de vennootschap. Dus evenals de Statuten geschreven zijn ten behoeve der *vennootschap* en *haar* grondslagen bevatten, moeten de rechten, die den aandeelhouders persoonlijk toekomen, hun bron vinden in de akte van oprichting. Dáár wordt bepaald welke verplichtingen in persoon en vermogen de deelhebbers op zich nemen en welke voordeelen zij daarvoor erlangen en dáár is ook de plaats om vast te stellen, welke voorwaarden ieder daaraan vastknoopt en welke rechten hij zich daartegenover voorbehoudt.

Bijna geen enkele der schrijvers onderscheidt tusschen akte van oprichting en Statuten; zij gebruiken beide termen door elkander en beschouwen hen blijkbaar als synoniem. Bij sommigen vinden wij beide instellingen zelfs uitdrukkelijk vereenzelvigd. Zoo zegt Mr. KIST:

Digitized by Google

»wijziging der Statuten is een wijziging der overeenkomst van maatschap." [1]). THÖL drukt het nog bepaalder uit: »Der Statut ist . . . der gerichtlich oder notariell beurkundete Inhalt eines Gesellschaftsvertrages" [2]). Behalve BEKKER, wiens woorden ik hierboven heb aangehaald, komt ook RENAUD tegen de identificatie van beide op. Hij zegt »Es ist demnach durchaus unrichtig, wenn nicht blos in der Theorie die Statuten als die Gesellschaftverträge der anonymen Societäten bezeichnet, sondern auch in der Gesetzessprache Statut und Gesellschaftsvertrag als gleichbedeutende Ausdrücke gebraucht oder gar die Statuten als »der Vertrag über die zu bildende Actiengesellschaft bestimmt werden" [3]).

Ook ons Wetboek van Koophandel onderscheidt niet, Dat het beide instellingen als één geheel beschouwd wil zien, blijkt duidelijk daaruit, dat het bepalingen, die uit haar aard gerekend moeten worden te behooren tot de statuten, opgenomen wil hebben in de akte van oprichting. Art. 45*b* W. v. K. b. v. spreekt van overtreding der bepalingen van de *akte* door bestuurders; bedoeld is: bepalingen der *statuten*, krachtens *die* toch zijn zij

---

[1]) De Economist. 1872, blz. 473.

[2]) THÖL. Das Handelsrecht. § 129, blz. 420.

[3]) t. a. p. blz. 306.

Digitized by Google

aangesteld als lasthebbers *der vennootschap* en niet als lasthebbers der *aandeelhouders* krachtens *de akte van oprichting*. Waar art. 48 K. de gelegenheid geeft tot het oprichten eener reservekas, is dit een voorschrift uitsluitend in het belang *der vennootschap* [1]) en behoort als zoodanig niet tot de akte van oprichting, maar tot de Statuten. Onzen wetgever treft dus evenzeer het verwijt, dat voor den Duitschen gelegen is in BEKKER'S woorden: »dasz das H. G. B. Gesellschaftsvertrag und Statut nicht besser aus einander hält gehört zu den empfindlichsten Mängeln der Vorarbeit" [2]).

Men kan mij toevoegen: waartoe die verdeeling in a. v. o. en stat., als zij volkomen samenvalt met het onderscheid, dat RENAUD, ENDEMANN, BIEDERLACK e. a. aannemen tusschen de bepalingen der akte v. opr.? Mijn antwoord daarop luidt, dat, al moge hiertusschen praktisch geen verschil bestaan, de onderscheiding van zeer veel belang is voor de beantwoording der vraag, die ik nu het allereerst zal moeten behandelen, nl. welk rechtskarakter wij aan de akte van oprichting moeten toekennen.

---

[1]) En gewoonlijk *tegen* het persoonlijk belang der aandeelhouders, omdat daardoor de hun uit te keeren dividenden kleiner worden.

[2]) t. a. p. blz. 432.

Digitized by Google

§ 2. Rechtskarakter der eigenlijke akte van oprichting.

De meeste schrijvers, die deze quaestie aanroeren, stellen voorop, dat de akte van oprichting beschouwd moet worden als een overeenkomst, zonder mede te deelen op welke gronden deze uitspraak berust. Dit vormt dan voor hen het uitgangspunt, van waar zij bespreken, òf, en in hoeverre, de akte van oprichting kan worden gewijzigd [1]). Dit is in mijn oogen een petitio principii. Het staat lang niet vast, dat de a. v. o. een overeenkomst is, o. a. ontkent RENAUD het uitdrukkelijk [2]). En nu gaat het niet aan conclusiën te trekken uit een praemisse, zonder die praemisse eerst te bewijzen; ten minste als zij geen axioma is en dat is zij hier volstrekt niet.

---

[1]) Zoo zegt b.v. de Heer BIEDERLACK in zijn meermalen aangehaald opstel: „ook moeten wij toestemmen dat dit beginsel (van het ontwerp 1820) van zelf spreekt en . . . . mogen wij stellen dat de wetten en reglementen van zedelijke lichamen recht gronden *alleen als overeenkomsten*. . . . Ik acht dit beginsel een vast uitgangspunt bij het zoeken naar een antwoord op de . . . . vraag . . . . (of) de meerderheid der deelhebbers — leden van een zedelijk lichaam, aandeelhouders eener naamlooze vennootschap — het recht (heeft) om door wijziging der dien rechtspersoon beheerschende reglementen of Statuten de minderheid der deelhebbers te binden." (t. a. p. blz. 25 en 26).

[2]) t. a. p. blz. 305.

Digitized by Google

In de eerste plaats wil ik nagaan, of dat gedeelte der a. v. o., dat de Sonderrechte der actionairen bevat — dus wat ik genoemd heb de *eigenlijke* akte van oprichting —, een overeenkomst is. Volgens mijn meening ongetwijfeld. Art. 1349 B. W. geeft deze definitie: »Eene overeenkomst is eene handeling waarbij een of meer personen zich jegens een of meer anderen verbinden." Dat de oprichters [1]) door de a. v. o. een verbintenis aangaan, is niet te ontkennen. Ieder hunner verbindt zich daarbij om uit zijn bijzonder vermogen onder zekere voorwaarden een bepaald bedrag te geven. Een *verbintenis* vloeit dus er uit voort. Als verdere vereischten voor een overeenkomst stelt art. 1356 B. W.: de toestemming van degenen, die zich verbinden en de bekwaamheid om een verbintenis aan te gaan; het spreekt van zelf, dat in ieder concreet geval deze vereischten niet aanwezig behoeven te zijn, maar in het algemeen staan zij het contractueel karakter der a. v. o. niet in den weg. Verder een bepaald onderwerp en een geoorloofde

---

[1]) Ik maak geen verschil tusschen aandeelhouders en oprichters. Economisch moge tusschen hen nog zulk een belangrijk verschil bestaan, van een juridisch standpunt is het niet noodig tusschen hen te onderscheiden, omdat ieder aandeelhouder òf als medeoprichter òf als diens rechtsopvolger moet worden beschouwd. cf. o. a. BEKKER t. a. p. blz. 430.

Digitized by Google

oorzaak; dat vinden wij in het bedrag, waarvoor ieder der aandeelhouders heeft deelgenomen, in de verplichting tot het oprichten eener naaml. vennootsch. en in het verdeelen der door deze behaalde winst. Alle vereischten, die de wet stelt, zijn dus aanwezig. Toch zegt RENAUD, dat zij geen overeenkomst bevat, »denn es handelt sich hier weder um die Begründung, Aenderung oder Aufhebung eines Rechtsverhältnisses der Mitstifter zu einander, noch überhaupt zunächst um ein Rechtsverhältniss, d. h. eine Summe von Rechten und Pflichten, sondern vielmehr um die Schaffung eines neuen Rechtssubjects, einer Privatcorporation, deren erste Mitglieder die Unternehmer sein wollen" [1]). Ik begrijp deze redeneering niet, en in het bijzonder is de tegenstelling mij niet duidelijk, die in het laatste gedeelte van den zin opgesloten ligt tegenover het begin. Zonder nadere verklaring zie ik niet in, waarom het feit, dat de oprichters een corporatie willen in het leven roepen, uitsluit de mogelijkheid, dat zij daardoor *tevens* hun eigen rechtsbetrekkingen regelen. Wil RENAUD hiermede zeggen, dat hun wil niet in de *eerste* plaats daarop gericht was, maar op het scheppen van een corporatie? Dan ben ik het niet eens met hem, want ik geloof, dat vóór alles

[1]) t. a. p. blz. 300.

Digitized by Google

hun bedoeling was, een daad te verrichten ten voordeele van zich zelf n. l. tot het maken van winst, en dat zij *als middel* om dat doel te bereiken een naaml. vennootsch. in het leven riepen Maar al zou RENAUD gelijk hebben, al ware hun wil hoofdzakelijk, ja uitsluitend er op gericht geweest den rechtspersoon te creëren, dan toch hebben zij — zij het dan ook subsidiair — gewild, tevens zich daarbij persoonlijk te verbinden.

Evenmin is de bewering te verklaren, dat er hier geen sprake is van de „Begründung, Aenderung oder Aufhebung eines Rechtsverhältnisses". Er wordt hier wel degelijk een rechtsbetrekking *gevestigd*. Immers, den deelhebbers worden door de a. v. o. nieuwe vermogensrechten gegeven en verplichtingen opgelegd. De storting van het bedrag hunner deelneming eenerzijds en hun aandeel in de winst en (bij liquidatie) in de bezittingen der vennootschap anderzijds kunnen krachtens de a. v. o. voor den rechter geëischt worden. Waar door een rechtshandeling mijn vermogenstoestand verandert wordt, mij verplichtingen worden opgelegd en ik vermogensrechten verkrijg, die ik vroeger niet heb bezeten, daar kan ik mij niet voorstellen, dat door die rechtshandeling voor mij geen »Rechtsverhältniss begründet", geen nieuwe rechtsbetrekking in het leven geroepen zou worden. Ik meen dus, dat het gedeelte

Digitized by Google

der a. v. o., dat de »Sonderrechte" der aandeelhouders bevat, als een overeenkomst moet worden beschouwd.

§ 3. Rechtskarakter van de Statuten der vennootschap.

Geheel anders daarentegen moet mijn oordeel luiden over de andere bepalingen, de »Verfassungsartikel", die, naar mijn meening, noch een overeenkomst op zich zelf, noch een onderdeel ervan kunnen uitmaken. Als wij dit gedeelte der a. v. o. aan de definitie toetsen, dan zien wij, dat de vereischten in de wet, voor overeenkomsten gevorderd, hier niet aanwezig zijn. De wet eischt — en art. 1349 B. W. doet dat duidelijk uitkomen — dat er bij een overeenkomst zijn *twee* tegenover elkander staande partijen, één die, en één aan wien men zich verbindt. Dit is hier *niet* het geval, er is hier slechts één partij, de corporatie, die in haar eigen belang een regeling tot stand brengt [1]). Bij *dit* gedeelte der akte van opr. heeft RENAUD gelijk; bij het vaststellen der *Statuten* regelen zij, die daarbij medewerken,

[1]) Analoog hiermede zegt een vonnis der Rechtbank te Amsterdam (29 Novemb. 1841 W. 246.) „O. dat de gelijkstelling van een besluit van de vergadering der stemgeregtigde deelhebbers

Digitized by Google

niet *hun* rechtsbetrekkingen, maar die der vennootschap; niet *ieder der leden* handelt hier, maar *de* leden, *de* rechtspersoon. Er is niemand, die zou willen beweren, dat zij, die een reglement vaststellen voor de inwendige organisatie van de een of andere instelling van liefdadigheid of openbaar nut, daardoor een overeenkomst zouden sluiten of een verbintenis aangaan. Waarom zou dat dan wel het geval zijn bij een naaml. vennootschap? Neemt men aan, dat hier ieder der leden optreedt als vertegenwoordiger zijner particuliere belangen tegenover zijn medeleden of de corporatie, dan maakt men zich in mijn oogen schuldig aan hetgeen VON SAVIGNY noemt »die (der) überall wiederkehrende(n) Verwechslung sämmtlicher einzelnen Mitglieder mit der Corporation selbst" [1]).

---

in de Nederlandsche Handelmaatschappij met een contract of overeenkomst, waarvan in art. 1304 en volgende van den Code Nap. gehandeld wordt, geheel onjuist is, vermits er, in het onderhavige geval, geene twee of meer partijen tegenover elkander staan, die over en weder eene verbintenis hebben gesloten, maar er slechts ééne partij, één ligchaam, ééne persona moralis bestaat, namelijk de Nederlandsche Handelmaatschappij, welke voor zich zelve eene bepaling heeft gemaakt, een besluit van te handelen heeft genomen, doch geenszins een contract heeft gesloten, met eene wederpartij."

[1]) System des heutigen Römischen Rechts II, blz. 332.

Digitized by Google

Maar ook de wijze, waarop de Statuten tot stand komen, wijst er op, dat zij geen contract kunnen zijn. Het geschiedt dikwijls, dat de gelegenheid om in een naaml. vennootschap deel te nemen wordt opengesteld in een circulaire, die slechts de hoofdtrekken bevat der toekomstige statuten, met de mededeeling, dat de volledige, definitieve statuten later zullen worden vastgesteld, natuurlijk op de grondslagen, zooals die in de circulaire genoemd zijn [1]). Tot deze laatste behooren dan steeds die bepalingen, die volgens mijn opinie de eigenlijke akte van oprichting vormen. Dus de »Verfassungsartikel" worden vastgesteld, *nadat* men is toegetreden, *nadat* men zich heeft verbonden. Nu stelt art. 1356 B. W. als eerste vereischte voor een overeenkomst de vrije toestemming van hen, die zich verbinden. De definitieve vaststelling kan moeielijk anders geschieden dan in een algemeene vergadering van deelhebbers, en, dat dit zou moeten zijn met eenstemmigheid van *alle* deelhebbers, dat het liberum veto hier onbeperkt zou heerschen, is niet aan te nemen; er zouden in dat geval nooit eenige statuten tot stand kunnen komen, daar het idem velle idem nolle tot in de kleinste bijzonderheden der statuaire voorschriften wel tot de onbereikbare

[1]) Renaud t. a. p. blz. 303.

Digitized by Google

idealen mag gerekend worden. Men moet dus er toe besluiten, dat de meerderheid hier den doorslag geeft [1]) en dan behoeft het geen betoog, dat een bepaling, waarin een gedeelte der contractanten uitdrukkelijk verklaard heeft *niet* toe te stemmen — door er tegen te stemmen — in strijd is met het begrip overeenkomst.

Ik kan mij dus met de stelling, dat de akte van oprichting *in haar geheel* een contract is, *niet* vereenigen; de Verfassungsartikel moeten, volgens mijn overtuiging, *niet*, de bepalingen omtrent de Sonderrechte der actionairen *wel* als zoodanig beschouwd worden.

---

[1]) Dat voor het vaststellen der Statuten eener naaml. vennootsch. de toestemming van alle deelhebbers geen vereischte is, bewijst art. 134[2] van het Italiaansche Handelswetboek: „L'assemblea . . . discute ed approva lo statuto della società, se non è stato accettato al tempo delle sottoscrizioni". Nog duidelijker blijkt het uit het Preussische Berggesetz: „Die Gewerkschaft kann ihre besondere Verfassung durch ein notariell oder gerichtlich zu errichtendes Statut regeln, welches der Zustimmung von wenigstens *drei Viertheilen aller Antheile* und der Bestätigung des Oberbergamts bedarf" (§ 94[2]). Eveneens § 154 van het Hongaarsche Handelswetboek van 1875, cf. ook RENAUD t. a. p. blz. 304.

Digitized by Google

§ 4. Tusschen wie wordt de overeenkomst, in de eigenlijke akte van oprichting vervat, gesloten?

Er rest mij nu nog, na te gaan *tusschen wie* het contract wordt gesloten, dat in de a. v. o. is gelegen. Sommige schrijvers zijn van meening, dat zij een overeenkomst is tusschen de vennootschap en haar aandeelhouders, anderen een tusschen de oprichters onderling.

Dat het eerste het geval zou zijn, kan ik moeielijk aannemen. Art. 1349 B. W. eischt voor een overeenkomst aan beide zijden *personen*, d. w. z. rechtsbevoegde wezens. Welnu, op het oogenblik, dat de akte van oprichting tot stand komt, zijn wel de menschen aanwezig, waaruit later de vennootschap zal bestaan, maar zij zelve, de *rechtspersoon* bestaat nog niet, zij wordt eerst in het leven geroepen *door* de akte van oprichting. In deze kan dus nooit een overeenkomst vervat zijn tusschen de (nog niet bestaande) vennootschap en haar leden [1]).

---

[1]) Ik geloof niet, dat er velen zullen gevonden worden, die de analogische uitbreiding van art. 3 B. W. zoo ruim willen maken, dat dit artikel zou worden toegepast op een vennootschap „van welke een consortium zwanger is". Pöhls (Das Recht der Actiengesellschaften blz. 167) schijnt daarin geen bezwaar te vinden!

Digitized by Google

Ook PÖHLS [1]) en AUERBACH [2]) oordeelen, dat de overeenkomst wordt gesloten met de vennootschap, maar dat de oprichters voor haar optreden als negotiorum gestores. Ik ken geen wetsbepaling, die dat uitdrukkelijk verbiedt, maar toch houd ik het voor niet mogelijk, dat de oprichters de naaml. vennootsch. krachtens de overeenkomsten, door hen aangegaan, verbinden. JOLLY meent in zijn bestrijding hiervan te kunnen volstaan met de volgende uitspraak: »dasz von einer negotiorum gestio zu Gunsten einer erst künftig entstehenden Actiengesellschaft die Rede nicht sein kann, leuchtet von selbst ein" [3]).

Hoe apodictisch dit ook gezegd zij, men zal hem moeten toegeven, dat een negotiorum gestio voor een nog niet bestaanden persoon niet te verdedigen is. Er kan geen sprake wezen van het »waarnemen eens anders zaak" (art. 1390 B. W.), als die »ander" er nog niet is. Het zijn zijn zaken niet; zoolang hij nog niet bestaat heeft hij zaken noch belangen [4]). Daarenboven, traden

---

[1]) t. a. p. blz. 165.

[2]) Das Gesellschaftswesen, blz. 257.

[3]) Zeitschr. für deutsches Recht. Bd. XI, blz. 359.

[4]) AUERBACH (t. a. p. blz. 258) wil hier de negotiorum gestio verdedigen op grond van twee plaatsen in de Digesta: l. 29, D. III, 5, en l. 19, § 2, D. XXVI, 6, waar gezegd wordt, dat

Digitized by Google

de oprichters hier werkelijk op als zaakwaarnemers voor de vennootschap, dan zouden zij ook uitsluitend *haar* belangen moeten vertegenwoordigen; ik geloof echter, dat zij bij het aangaan van het contract meer hun eigen zaken, dan die der vennootschap waarnemen.

Daar dus de vennootschap noch zelf, noch door negot. gestores vóór haar tot stand komen kan stipuleeren, kan de overeenkomst in de akte van opr. niet anders gesloten zijn dan tusschen de oprichters onderling.

Toch is het onloochenbaar, dat door deze een rechtsband wordt geschapen tusschen de vennootschap en haar aandeelhouders. KUNTZE verklaart dit aldus: de vennootschap is geen partij bij de overeenkomst, maar zij treedt in de rechten der contractanten door middel van een stilzwijgende cessie [1]). Naar ons recht is een »stilzwijgende" cessie niet wel mogelijk: art. 668 B. W. eischt voor overdracht van schuldvordering eene beteekening en art. 1451 B. W. zegt: »schuldvernieuwing

---

tegen den curator ventris de actio negot. gestor. gaat, als de nasciturus niet levend ter wereld komt. Terecht merkt RENAUD (blz. 238, noot) hiertegen op, dat de actio den *substitutus pupilli* wordt gegeven, terwijl den *nasciturus*, als hij levend geboren wordt, uitdrukkelijk de *actio tutelae* wordt toegekend. Van een negotiorum gestio *voor den ongeborene* is hier dus geen quaestie.

1) Kritische Vierteljahrsschrift für Gesetzgebung und Rechtswissenschaft, Bd. VI, blz. 85.

Digitized by Google

wordt niet verondersteld, de wil om dezelve daar te stellen moet duidelijk uit de acte blijken". KUNTZE'S theorie is dus voor ons van geen waarde.

Weer een ander gevoelen is JOLLY toegedaan. Deze zegt, dat de rechtsband tusschen de vennootschap en haar leden, daaruit ontstaat, dat de oprichters stipuleeren *ten behoeve* der vennootschap, hetgeen hij geoorloofd acht op grond daarvan, dat »unser heutiges Recht scheint . . . den Satz anzuerkennen dasz Verträge auch zu Gunsten eines Dritten gültig geschlossen werden können und diesen Dritten nach seinem Beitritt jedenfalls selbständig berechtigen" [1]). Hoewel ik in hoofdzaak met zijn meening instem, kan ik de stelling, zoo ruim als hij haar neemt, dat overeenkomsten tegenwoordig *altijd* ten gunste van derden kunnen worden gesloten, voor ons recht niet aannemen, daar aan de uitdrukkelijke verbodsbepaling onzer positieve wet (art. 1351 B. W.) niet kan worden gederogeerd. Toch geloof ik, dat wij hier met een overeenkomst ten behoeve van een derde te doen hebben, maar met een zoodanige als art. 1353 B. W. als uitzondering toelaat.

Er bestaan over dit artikel verschillende opvattingen. Volgens OPZOOMER wil het zeggen, dat onze wet toelaat

---

[1]) t. a. p. blz. 353.

Digitized by Google

een overeenkomst ten voordeele van een derde, als de overeenkomst, waarbij men zich zelf verbindt, de verplichting daartoe ten last oplegt [1]). Dit is hier werkelijk het geval, alleen is hier zoowel de overeenkomst als de last wederkeerig. In de overeenkomst, waarbij ieder zich verbindt een bepaald bedrag te geven, is de last opgenomen een bepaalde naaml. vennootsch. op te richten en aan die een bepaald bedrag te geven.

De andere opvatting van het artikel is, dat *elke* overeenkomst ten behoeve van derden geoorloofd is, mits slechts de bedinger bij het contract belang heeft, omdat men dan niet meer iets bedingt uitsluitend ten behoeve van een ander, maar ook voor zich zelf [2]): »si quis stipuletur alii, cum ejus interesset, placuit stipulationem valere" [3]). Dat hier de bedingers bij het contract belang hebben, is duidelijk. Volgens beide uitleggingen van art. 1353 is dus deze overeenkomst geoorloofd. Ik geloof dus, dat het gedeelte der akte van oprichting, hetwelk de Sonderrechte der aandeelhouders bevat, is een overeenkomst, aangegaan door de oprichters onderling ten behoeve der vennootschap.

---

[1]) Het Burgerlijke Wetboek. Dl. VI. blz. 61.

[2]) Aubry et Rau. IV. 309. 17.

[3]) Instit. Lib. III, Tit. 19, § 20.

Digitized by Google

§ 5. Inhoud der eigenlijke akte van oprichting en der Statuten.

Ik heb nu nog na te gaan, welke bepalingen tot de eigenlijke akte van opr., welke tot de statuten te rekenen zijn.

Tot de eerste zullen zeker behooren de bepalingen, die inhouden, wat de wet als vereischte voor een overeenkomst stelt n. l. het onderwerp. De wetgever zegt niet, wat hij daaronder verstaan wil hebben, maar zal wel, zooals algemeen wordt aangenomen, daarmede bedoeld hebben, uit welken hoofde en waartoe ieder der contracteerende partijen zich bij de overeenkomst verbindt, de op geld waardeerbare praestaties [1]), waartoe zij krachtens deze verplicht worden. Het onderwerp van *deze* overeenkomst wordt dus gevormd door de geldelijke verplichtingen, die ieder der deelhebbers jegens de op te richten vennootschap op zich neemt, het bedrag waarvoor ieder der aandeelhouders in het kapitaal der vennootschap deelneemt. De contra-praestatie, die den aandeelhouder als crediteur toekomt, bestaat in zijn recht op een evenredig aandeel in

---

[1]) De Heer Biederlack (t. a. p. blz. 40) schijnt ook niet op geld waardeerbare praestaties er toe te willen rekenen. Naar ik meen, is dat in strijd met de heerschende leer.

Digitized by Google

de winst en in de bezittingen der vennootschap bij haar ontbinding, dus zijn recht op dividend en uitkeering van het overschot bij liquidatie [1]). Het bedrag, waarvoor ieder deelneemt, is onafscheidelijk verbonden aan de vennootschap waarvoor dat bedrag gegeven wordt en kan voor niets anders worden gebruikt dan waartoe het bestemd was. Toen de actionairen zich verbonden, was hun wil uitsluitend er op gericht het geld in te brengen in *de* bepaalde vennootschap. Nu wordt de vennootschap *bepaald* door haar doel; haar karakteriseering ligt, evenals bij alle andere corporaties, uitsluitend in de omschrijving van het doel der abstractie; *dat* stempelt haar tot de vennootschap, die zij is. De bepaling omtrent het doel der vennootschap behoort dus ook tot het onderwerp der overeenkomst.

Naast een bepaald onderwerp eischt de wetgever nog een geoorloofde oorzaak. Men is het niet er over eens, wat hij daarmede bedoeld heeft. De heerschende meening is, dat de bepaling vrij wel overbodig is en de oorzaak reeds ligt opgesloten in het onderwerp der

[1]) Het O. M. bij het Hof te Parijs (19 April 1875) rekent nog tot het voorwerp: den duur der vennootschap, de ontbinding vóór en de verlenging na den bepaalden tijd. (DALLOZ Rec. Pér. 1875, 2me partie blz. 163). Ik kom later daarop terug.

Digitized by Google

overeenkomst, zoo o. a. OPZOOMER: »wat geeft ze ons anders dan wat door het begrip van het onderwerp der overeenkomst reeds op duidelijker wijze gegeven was?" [1]). DIEPHUIS is een andere meening toegedaan en zegt dat de oorzaak bestaat in: »hetgeen beide partijen te zamen door de overeenkomst hebben willen tot stand brengen, het verlangen dat haar tot elkander heeft gebracht, om te zamen de overeenkomst aan te gaan.... men behoeft slechts op hare (scil. der overeenkomst) strekking te letten en aan hetgeen er door bewerkt zal worden, om hare oorzaak te kennen" [2]).

Volgens deze verklaring zou dus de oorzaak van *deze* overeenkomst zijn: het verdeelen van de winst. Dit toch is de beweegreden, die de oprichters er toe heeft geleid zich te verbinden. De winstverdeeling zou dan hier slechts principe zijn, het motief tot het aangaan van het contract, terwijl de *mate* van winstverdeeling tot het onderwerp zou behooren. De quaestie is echter zuiver theoretisch en heeft praktisch geen belang [3]).

---

[1]) Het Burg. Wetboek, Dl. VI, blz. 141.

[2]) Het Ned. Burg. Recht, Dl. X, blz. 413 en 414.

[3]) Het O. M. bij het Hof te Parijs scheidt de oorzaak van het onderwerp en noemt onder de eerste: het oprichten eener vennootschap en wel eener *bepaalde* vennootschap en de winstverdeeling. DALLOZ t. a. p. blz. 163.

Digitized by Google

Naast deze bepalingen, die de overeenkomst zal *moeten* inhouden komen die, welke zij zal *kunnen* bevatten. Het spreekt vanzelf, dat het, bij den zoo uiteenloopenden aard der verschillende naaml. vennootschappen, niet mogelijk is daarvan een limitatieve opsomming te geven. In het algemeen zal men moeten aannemen, dat die bepalingen, die uitsluitend geschreven zijn ten behoeve der *vennootschap*, tot haar behoorlijke organisatie en haar geregeld werken, tot de Statuten zullen gerekend moeten worden, terwijl die artikelen der a. v. opr., die niet in het belang der abstracte eenheid, maar ten behoeve der aandeelhouders geschreven zijn, de rechten welke zij zich hebben bedongen als equivalent voor het verschafte kapitaal en de waarborgen, die zij zich hebben voorbehouden voor de zekerheid van hun rechten — dat die bepalingen onder de akte van oprichting vallen. Zoo zullen b.v. tot deze laatste gerekend moeten worden: het *stemrecht;* den rechtspersoon is het slechts er om te doen, *dat* zijn wil wordt uitgedrukt; in welke mate en òf ieder zijner leden daartoe heeft medegewerkt is voor hem van geen belang; den aandeelhouder daarentegen kan het niet onverschillig zijn, of hij op de te nemen besluiten eenigen, en zoo ja, welken invloed zal kunnen doen gelden. Zoo de bepaling of de *aandeelen op naam of*

Digitized by Google

aan toonder zullen luiden [1]); een oude regel zegt, dat de naaml. vennootsch. is »plutôt une réunion de capitaux que de personnes": *wie* haar aandeelhouders zijn, is voor haar van weinig belang. Zoo de *controle*, die den aandeelhouders wordt verleend over de boeken en de balans, hun rechten bij uitgifte van nieuwe aandeelen, de hoegrootheid der aandeelen, enz. Meestal zal wel zijn uit te maken, wat als organieke regeling, wat als bijzonder beding moet worden opgevat. Dit zal echter in elk gegeven geval afzonderlijk te beoordeelen zijn, daar niemand vooraf kan bepalen, welke bedingen in een reeks gelijksoortige overeenkomsten zullen worden opgenomen en zeker niet bij de a. v. o. van naaml. vennootschappen, welker bepalingen zoo hemelsbreed verschillen, naar gelang van den tak van handel, waartoe deze behooren.

Na deze uiteenzetting, die noodzakelijk moest voorafgaan, kom ik terug tot mijn oorspronkelijke punt van uitgang, tot de vraag òf, en in hoeverre de akte van oprichting kan worden gewijzigd.

---

[1]) In tegenovergestelden zin de Rechtbank te Amsterdam W. 246.

Digitized by Google

HOOFDSTUK II.

WIJZIGING DER AKTE VAN OPRICHTING.

§ 1. Jurisprudentie en Literatuur.

Vóór alles wil ik met een enkel woord weergeven, wat de jurisprudentie ons tot nu toe hierover heeft opgeleverd [1]).

De *Nederlandsche* rechter heeft — afgezien van eenige beslissingen of een besluit der algem. vergad. in overeenstemming was met de voorschriften eener *aangewezen* akte van oprichting [2]) — *principieel* de vraag slechts éénmaal aangeroerd, en wel in een arrest van het Provinc.

---

[1]) De Nederlandsche jurisprudentie is volledig medegedeeld door den Heer BIEDERLACK.

[2]) o. a. een arrest van den H. R. d. N. van 5 Decemb. 1873 (W. 3668), waarin werd uitgemaakt, dat het besluit der algem. vergad. tot verlenging der daar genoemde vennootschap was overeenkomstig de akte van oprichting.

Digitized by Google

Geregtshof van Noord-Holland van 13 Maart 1845 in het bekende proces tusschen de Nederlandsche Handelmaatschappij en eenige harer aandeelhouders. De zaak was deze: Bij besluit der algemeene vergad., die volgens art. 106 der a. v. o. bevoegd was bij volstrekte meerderheid de artikelen der overeenkomst te wijzigen, werd bepaald, dat de oorspronkelijk aan de aandeelhouders vrijgelaten keus, of zij hun aandeelen aan toonder of op naam wilden gesteld hebben, zou vervallen; dat zij, die aandeelen aan toonder in hun bezit hadden, verplicht waren deze binnen 6 maanden op naam te laten stellen, bij gebreke waarvan hun niet meer eenig dividend zou worden uitbetaald, maar een vaste rente. Eenige aandeelhouders, die tot de minderheid in de alg. vergad. behoord hadden, komen daartegen in verzet en stellen een rechtsvordering in tegen de maatschappij, om het bovengenoemde besluit der algem. vergad. niet geldig te doen verklaren. Na verschillende incidenteele beslissingen geeft eindelijk in 1845 het Hof zijn uitspraak over de hoofdvraag. In tegenstelling met de buitenlandsche, uitvoerig geredigeerde beslissingen over deze quaestie, meende het Hof met de volgende karige motiveering te kunnen volstaan:

»O. dat de eerste regter, op de gronden en motieven bij het vonnis *a quo* breeder ontwikkeld, te regt heeft

Digitized by Google

aangenomen, dat het veranderen en wijzigen of vermeerderen der artikelen van overeenkomst, mits niet tegen *het besluit der oprigting of den aard van het contract als naamlooze vennootschap* aanloopende, aan de volstrekte meerderheid der vergadering van stemgeregtigde deelhebbers, het geheele ligchaam der maatschappij representeerende, ten volle vrijstond;

»O. dat noch het op naam of aan toonder stellen der aandeelen is essentieel van eene naamlooze maatschappij, noch bij besluit der oprigting is bepaald, en dat het alzoo in de magt van de vergadering van stemgeregtigden stond, en geene onregtvaardigheid behelsde, mits slechts keuze en ruim genoeg tijdperk ter verandering latende, de overige deelgenooten aan eenen meer bepaalden vorm te binden, zoo als die vorm bereids door de eerste commissie had kunnen worden daargesteld, terwijl het in de natuur der zaak ligt, dat, waar deze magt bestaat, eene penale sanctie mag plaats vinden, ja een besluit zonder deze, eigenlijk onzin zoude zijn" enz. [1]). Een ieder zal mij moeten toegeven, dat het arrest niet door duidelijkheid uitmunt. Dat men niets mag bepalen in strijd met den aard van het contract ligt voor de hand, maar dat de algemeene verga-

[1]) W. nº. 585.

Digitized by Google

dering alles mag veranderen »mits niet aanloopende tegen het besluit der oprigting" is mij zonder nadere verklaring ten eenemale onbegrijpelijk. Ik geloof dan ook niet, dat het arrest veel er toe heeft bijgedragen een einde te maken aan de onzekerheid, waarin men verkeert aangaande het recht der algem. verg. tot wijziging der a. v. o.

De *Duitsche* jurisprudentie is uit den aard der zaak voor ons van minder belang, daar het D. H. G. B. uitvoerige voorschriften over deze quaestie behelst. Eén rechterlijke uitspraak is er, die ook voor ons waarde heeft, daar deze gegeven is vóór de invoering van het Handelswetboek en de zaak principieel behandelt, afgescheiden van alle wettelijke bepalingen. Het is een arrest van het Obertribunal te Berlijn van 29 September 1868 [1]), dat tot deze conclusie komt: de aandeelhouder heeft uit den aard der instelling slechts het recht zijn stem uit te brengen en dividenden te innen. De vennootschap oefent haar beschikkings- en beslissingsrecht uit door de meerderheidsbesluiten der aandeelhouders. Hadde ieder van hen een liberum veto tegen het wijzigen der voorwaarden, waarop de naaml. vennootsch. is opgericht, dan zou daardoor, als de meerderheid die wijzigingen

[1]) Entscheid. Bd. LXI, blz. 197.

Digitized by Google

noodzakelijk houdt voor den bloei van de instelling, haar ontwikkeling worden tegengehouden, ofschoon het staatstoezicht haar goedgekeurd heeft. Men moet dus aannemen — zegt het Obertribunal, — dat ieder aandeelhouder zich moet onderwerpen aan de besluiten, die de meerderheid in de algem. vergad. heeft genomen, in zooverre niet de Statuten uitzonderingen daarop maken. Deze beslissing wordt opgewogen door talrijke uitspraken in tegenovergestelden zin, waar het recht der algem. verg. zeer beperkt wordt aangenomen, maar die alle steunen op de bepalingen van het Duitsche Handelswetboek en die ik dus verder onbesproken kan laten.

Een uitvoerig gemotiveerd vonnis vinden wij in de *Fransche* jurisprudentie, waarbij ik wat langer wil stilstaan, omdat het in hoofdzaak ook mijn meening weergeeft. Het is een arrest van het Hof te Parijs naar aanleiding van het volgende geval: In de Statuten van de société anonyme du Crédit mobilier was der algemeene vergadering de bevoegdheid gegeven, de bepalingen der Statuten te veranderen. Zij maakt daarvan gebruik door een besluit te nemen, waarbij het, in de akte van oprichting vastgestelde, kapitaal van tachtig millioen francs verdubbeld wordt door middel van een uitgifte van een nieuwe série van 16000 preferente aandeelen. De geldigheid van dit besluit wordt door een der aandeelhou-

Digitized by Google

ders betwist en hij roept de tusschenkomst des rechters in, die hem bij een arrest van 19 April 1875 in het gelijk stelt [1]). De gronden, die het O. M. in zijn conclusie hiervoor te berde bracht, gingen uit van het standpunt, dat »les parties essentielles de l'acte social doivent être respectées". Alle essentialia van de overeenkomst in het algemeen aan te wijzen, zegt de advocaat-generaal HÉMAR, is niet mogelijk, maar wèl kan men eenige hoofdlijnen trekken. Hij vindt die essentialia dan in het voorwerp en in de oorzaak der overeenkomst. Tot het eerste rekent hij den inbreng der vennooten, den duur, de verlenging en de ontbinding der vennootschap. Tot de causa rekent hij de bepaling, dat een vennootschap zal worden opgericht, haar doel en de winstverdeeling. Dit alles valt dus niet onder de bevoegdheid, der algem. vergad. toegekend, om de Statuten te wijzigen. Het Hof vereenigde zich met deze leer en verklaarde het genomen besluit nietig:

»Considérant que le pouvoir de modifier les Statuts, étant une exception aux dispositions du contrat de société dans lequel se sont engagées les parties, doit être toujours entendu d'une manière restrictive;

»Qu'en dehors des objets spéciaux sur lesquels le

---

[1]) DALLOZ. Rec. période. 1875. Deuxième partie. blz. 161.

Digitized by Google

contrat aurait expressément permis aux assemblées générales de modifier les statuts, le pouvoir de modification ne peut s'appliquer qu'à des changements qui se feraient dans les limites des règles d'administration ou d'organisation, sans altérer les bases constitutives de la société de manière à blesser l'essence du pacte social;

»Que, dans cette mesure seulement, les associés sont censés s'être donné les uns aux autres le mandat de statuer souverainement, en assemblée générale, sur les modifications statuaires qu'il serait de l'intérêt de la société d'adopter.....

»Considérant que l'assemblée générale extraordinaire du 2 mars a donc commis un excès de pouvoir en ordonnant la création d'actions dites de priorité, ce qui a été de sa part, non une modification licite des statuts, mais la violation des conditions essentielles sur la foi desquelles l'associé a consenti à entrer dans la société."

Na de jurisprudentie moet ik even verwijlen bij de gezichtspunten, die de literatuur ons opent over de vraag, die ons bezig houdt.

PRIMKER in ENDEMANN'S Handboek is van gevoelen — in verband met het onderscheid, dat hij tusschen de verschillende bepalingen der a. v. o. aanneemt, zooals ik dat hierboven heb medegedeeld, — dat het recht der algemeene vergadering in zooverre beperkt is, dat de

Digitized by Google

Sonderrechte der actionairen geheel aan haar macht zijn onttrokken »selbst wenn dadurch das gemeinsame Interesse und das Schicksal des Unternehmens gefährdet würden." Tot verandering der Kollektivrechte echter, kan zij altijd besluiten, zelfs als zij daartoe niet uitdrukkelijk bij de a. v. o. gemachtigd is [1]). JOLLY [2]) en PÖHLS [3]) zijn het in hoofdzaak met deze redeneering eens.

RENAUD is een andere meening toegedaan. Zwijgt de akte v. opr. over het wijzigen van haar inhoud, dan is de algem. vergad. daartoe niet competent, omdat »eine Mehrheit . . ., soferne sie nicht auf Grundlage der Statuten beschliesst, überhaupt nicht als Organ der Actiengesellschaft erscheint" [4]). Maar ook als de Statuten der algem. vergad. wèl de macht toekennen hun artikelen te wijzigen, dan nog vallen daaronder niet de bepalingen, die vermogensrechten der deelhebbers vaststellen.

Bij ons is de quaestie het eerst besproken door Mr. M. Th. GOUDSMIT in een opstel in Themis [5]). Hij verdeelt de artikelen der akte v. opr. in essentialia en substantialia en laat van die verdeeling de al of niet

---

[1]) t. a. p. blz. 568, e. v.

[2]) Zeitschr. für deutsch. Recht. Bd. XI, blz. 401, e. v.

[3]) Das Recht der Actiengesellschaften, blz. 198, e. v.

[4]) t. a. p. blz. 517.

[5]) 1878, blz. 29.

Digitized by Google

vatbaarheid voor verandering afhangen. Welke bepalingen als essentialia der overeenkomst, welke als substantialia moeten worden beschouwd, vernemen wij van hem uit deze definitie: »essentialia zijn die omstandigheden, welke op het aangaan van het contract van invloed *kunnen* [1]) zijn geweest en zonder welke *waarschijnlijk* [1]) de deelhebber niet zou toegetreden zijn", terwijl de substantialia zouden zijn »die welke *hem* [1]) (den deelhebber) uit den aard der zaak *van minder belang voorkomen* [1]) en die zijn wil om aandeel te nemen niet hebben bepaald". Ik onderschrijf volkomen, wat de Heer BIEDERLACK van deze omschrijving zegt: »Dat klinkt zoo onzeker dat het weinig vertrouwen wekt op de juistheid der gemaakte onderscheiding" [2]). Hoe kan men de bevoegdheid tot het wel of niet veranderen van Statutenvoorschriften laten afhangen van de persoonlijke opvatting van ieder der aandeelhouders? De een zal zich tegen de wijziging verzetten door zich er op te beroepen, dat hij zonder die bepaling niet zou hebben deelgenomen, een ander voert daartegen aan: ja, maar *mij* kwam zij van minder belang voor. In ieder gegeven geval zou de rechter, al naarmate de aandeelhouders

---

[1]) Cursiveering van mij.

[2]) t. a. p. blz. 30. Evenzoo de Redactie van het Weekblad v. h. Recht. (W. nº. 5192.)

Digitized by Google

een voorschrift meer of minder belangrijk achten, *dezelfde* soort bepalingen eener akte v. opr. nu eens *wel*, dan weer *niet* vatbaar voor wijziging moeten verklaren. De Heer GOUDSMIT zelf doet ons een sprekend voorbeeld daarvan aan de hand. Hij acht de meerderheid in de algem. vergad. bevoegd in plaats van één, zooals in de akte bepaald is, meerdere directeuren aan te stellen, maar voegt in een noot er bij »mits daardoor de administratiekosten niet aanzienlijk stijgen". Daar dit bij de ééne vennootschap *wel*, bij de andere *niet* het geval zal zijn, moet dus het artikel der akte, dat het aantal der directeuren vaststelt, nu eens tot de substantialia, dan weer tot de essentialia gerekend worden, dus de wijziging ervan bij de eene vennootschap binnen, bij de andere buiten de competentie der vergadering vallen. De maatstaf, waarnaar te beoordeelen is, welke bepalingen tot de essentialia behooren of in welk geval zij het zijn, ontbreekt geheel. Buitendien zou met de meening van ieder der aandeelhouders daaromtrent bij het aangaan van het contract moeten worden rekening gehouden. Ik geloof, dat de onhoudbaarheid van de theorie, die op *deze* onderscheiding berust, hiermede voldoende is aangetoond.

De jongste behandeling van dit onderwerp is van de hand van den Heer BIEDERLACK in zijn reeds herhaal-

Digitized by Google

delijk geciteerd opstel in Themis, bij wiens uitvoerig betoog ik een oogenblik moet stilstaan. Zijn redeneering is als volgt: Zwijgt de akte over het wijzigen harer artikelen, dan heeft de algemeene vergadering volstrekt niet het recht daarin eenige wijziging te brengen, daar de Statuten vormen de overeenkomst, waarop de deelhebbers zijn toegetreden, en waarop dus ook het recht omtrent overeenkomsten van toepassing is, dus ook art. 1374 B. W. Bevatten echter de Statuten een algemeene bepaling, dat de meerderheid de Statuten kan wijzigen, dan nog vallen daaronder niet alle bepalingen. Zooals ik reeds vroeger heb medegedeeld, onderscheidt hij in de akte v. opr. drie bestanddeelen. De eerste daarvan, de bepaling die den rechtspersoon in het leven roept, acht hij niet vatbaar om gewijzigd te worden, omdat de Statuten zelf beperkt zijn door aard, doel en werkkring van den rechtspersoon en op grond van art. 1386 B. W. De bevoegdheid om de tweede soort bepalingen, die het zelfstandig leven van den rechtspersoon regelen, te veranderen, geeft hij toe, omdat het doel der Statuten is, den rechtspersoon een orgaan te verschaffen, waardoor hij zijn wil kan uiten en, daar eenstemmigheid moeielijk te bereiken is, geven wij hem zelfs ook de bevoegdheid bij meerderheidsbesluit de Statuten te veranderen. En eindelijk de derde reeks, de bepalingen, die de rechten

Digitized by Google

en verplichtingen der deelhebbers vaststellen, ook bij deze ontzegt hij der algem. vergad. nadrukkelijk de macht daarin wijzigingen aan te brengen. »Kan die wil (scil. van de vennootschap) eenzijdig de praestaties, waartoe de rechtspersoon dadelijk bij zijn in 't leven treden zich verbonden vond, verminderen — de praestaties, waarop hij in datzelfde oogenblik recht verkreeg, vermeerderen? Onmogelijk! Ook hier beslist het reeds door mij aangehaalde art. 1374 B. W. Een nieuw contract, met eenstemmigheid aller deelhebbers gesloten, zou het oude kunnen vervangen. Zoolang die vervanging niet heeft plaats gehad blijven alle bepalingen, die de wederzijdsche rechten en verplichtingen van rechtspersoon en deelhebbers betreffen in hunne volle kracht. Eenzijdige herroeping of wijziging is niet denkbaar, noch aan de eene noch aan de andere zijde." [1])

Ziehier in het kort, wat de literatuur en de jurisprudentie in hoofdzaak over dit onderwerp aanbood. In hoeverre ik met de verschillende schrijvers kan medegaan, in hoeverre ik met hen van gevoelen verschil, zal blijken bij de uiteenzetting mijner eigen meening. Bij de behandeling der stof zou ik wel wenschen, dat gedeelte der akte, dat ik de *statuten* genoemd heb, te scheiden

[1]) t. a. p. blz. 34.

Digitized by Google

van het andere, wat volgens mijn meening de *eigenlijke akte van oprichting* vormt. Ik kom dan nu tot het eerste.

§ 2. Wijziging der Statuten.

Bevat de akte v. opr. een clausule, waarbij het veranderen harer bepalingen wordt toegestaan, dan vinden wij bij *dit* gedeelte der akte geen moeielijkheid. Geen enkele der schrijvers ontkent dan het recht der vergadering om met de in de akte genoemde meerderheid de organieke voorschriften te veranderen. Lastiger wordt het echter, indien de akte geen dergelijke bepaling behelst. Zij, die van meening zijn, dat de akte in haar geheel als een overeenkomst moet worden beschouwd, nemen als een van zelf uit dit principe voortvloeiend gevolg aan, dat dan ook elke letter van het contract onaangetast zal moeten blijven. Tot hen, die dit gevoelen zijn toegedaan, behooren PÖHLS, JOLLY en de Heer BIEDERLACK. Deze laatste schrijver beroept zich daartoe op art. 1374 B. W. Hij zegt: »Geen enkele clausule, hoe onbeteekenend ook, of, — eenmaal in de reglementen of Statuten opgenomen, — maakt zij een deel uit, vormt zij een integreerend deel

Digitized by Google

van die overeenkomst, die in haar geheel en in al hare deelen alle partijen en elk der partijen bindt, en niet dan met aller en eens ieders toestemming geheel of gedeeltelijk herroepen kan worden" [1]). Ik kan mij met deze redeneering niet vereenigen. Zij zou waar zijn, als de a. v. o. in haar geheel een overeenkomst ware, maar juist *dat* ontken ik. Zooals ik vroeger heb trachten aan te toonen, is dat gedeelte der akte, dat geschreven is ten behoeve der vennootschap — m. a. w. de Statuten, — uit haar aard geen overeenkomst, en dat zij dit zou worden, dat haar rechtskarakter dus geheel zou veranderen, door de omstandigheid dat zij in de akte is opgenomen, zie ik niet in. Dit opnemen is slechts te wijten aan — zooals BEKKER het uitdrukt — »Gedankenlose Schlendrian", sleur zonder meer.

Het staat vast — en het komt herhaaldelijk voor —, dat der algem. verg. eener geconstitueerde vennootsch. bij de a. v o. de bevoegdheid kan worden gegeven bij meerderheidsbesluit de Statuten vast te stellen. Dat is niet meer dan natuurlijk en volkomen in overeenstemming met het karakter van corporatie, waartoe immers ook de naaml. vennootsch. moet gerekend worden. Elk

---

[1]) t. a. p. blz. 27.

Digitized by Google

koopman kan en *moet* kunnen beslissen, op welke wijze, met welke hulpmiddelen, in welken omvang hij een onderneming wil drijven. Met dezen staat in dit opzicht de naaml. vennootsch. gelijk en evenals hij slechts rekening heeft te houden met *zijn* eigen wil, zoo wordt hier slechts gevraagd naar den wil der *vennootschap*, der abstracte eenheid. En hoezeer de meeningen der leden onderling mogen verschillen, de vennootschap heeft slechts één wil, die van de meerderheid in de algem. vergad. In de zaken der vennootschap heeft geen der deelhebbers een afzonderlijken, op zich zelf staanden wil; hij heeft uitsluitend mede te werken tot het vaststellen van dien der vennootschap en dat doet hij — en dit is ook het eenige middel om invloed er op uit te oefenen — door het uitbrengen van zijn stem. Welnu, in de Statuten zijn neergelegd de hoofdbeginselen, die volgens den wil van de meerderheid omtrent de inrichting en het beheer der vennootschap zullen gelden. Een physiek persoon kan zijn wil elk oogenblik uiten, ja hij behoeft dit niet eens te doen, hij handelt eenvoudig naar goedvinden. Bij een corporatie daarentegen is het niet mogelijk op elk oogenblik in ieder gegeven geval den wil der eenheid te kennen zonder daarover eerst de algem. vergad. te raadplegen. Om dat te vermijden stelt zij een reeks bepalingen vast, die het algemeene richt-

Digitized by Google

snoer vormen, volgens welk zij zal werken; en *dat* zijn de Statuten. Dat de algem vergad. bevoegd is die Statuten vast te stellen, is ontwijfelbaar. Zij is het niet door wetsbepaling of overeenkomst, maar uit den aard zelf der instelling. In elke corporatie is de algem. vergad. souverein; krachtens die souvereiniteit heeft zij de beslissing in *alle* zaken, die de corporatie betreffen [1]).

Wanneer nu de stelling juist is, dat de Statuten slechts bevatten bepalingen ten behoeve der vennootschap, dan kan ook de algem. vergad. van deelhebbers, als wilsorgaan van die vennootschap, die regeling maken en veranderen; dit laatste zelfs, al heeft zij niet zelf die regeling vastgesteld. ZIMMERMANN [2]) zegt: »Man musz daher als Regel annehmen, dasz der General-Versammlung alle Rechte zukommen, welche den Actionären in den Angelegenheiten der Gesellschaft zustehen und jene deshalb auch das Recht der Autonomie hat, insoweit dies den Privat-Corporationen überhaupt zugeschrieben werden kann. Dahin gehört denn auch das

---

[1]) cf. Obertrib. 29 Sept. 1868, PRIMKER bij ENDEMANN t. a. p. blz. 571.

[2]) BUSCH's Archiv für Theorie und Praxis des Allgem. Deutsch. Handelsr. Bd. V, blz. 125.

Digitized by Google

Recht die Statuten zu ändern" enz. [1]). De schrijver in ENDEMANN'S Handbuch komt tot hetzelfde resultaat op grond daarvan, dat vermoed wordt, dat ieder aandeelhouder bij voorbaat zijn wil heeft ondergeschikt gemaakt aan dien der meerderheid [2]), terwijl het Obertribunal in zijn meergenoemd arrest zegt, dat de bewering van RENAUD, dat de Statuten niet veranderd kunnen worden, als de mogelijkheid ervan niet er in is erkend, is »eine unhaltbare und im Wesen der Actiengesellschaft durchaus nicht begründete".

Het argument van den Heer BIEDERLACK, dat de vennootschap niet eenzijdig verandering mag brengen in de contractueele rechten en verplichtingen, die er tusschen haar en haar leden bestaan, is voor mij van weinig waarde, omdat er hier juist sprake is van die artikelen der akte van opr., wier contractrechtelijken aard ik heb bestreden. De »rechten," die zij voor den deelhebber bevatten, heeft deze slechts als lid der eenheid, als onderdeel van den rechtspersoon. Worden zij geschonden of hem ontnomen, dan kan hij zich daartegen verzetten

---

[1]) In gelijken zin PÖHLS t. a. p. blz. 201.

[2]) t. a. p. blz. 571. „Besteht eine rechtliche Präsumtion für die Unterwerfung des Sonderwillens unter das billige Ermessen der Generalversammlung auch für Aenderungen des Statuts? In diesem Umfange ist die Frage zu bejahen." enz.

Digitized by Google

met alle middelen, die hem *als zoodanig* toekomen, d. w. z. door in de algem. vergad. er tegen te spreken en zijn stem er aan te onthouden, maar *verder* strekt zich zijn recht niet uit. Een eigen individueel recht op onveranderde instandhouding van het reglement der vennootschap komt hem evenmin toe als den leden van eenige andere corporatie.

Terwijl men dus tegen het veranderen dezer bepalingen het recht der actionairen niet kan aanvoeren, zou het principe, dat de toestemming van *alle* deelhebbers vereischt wordt voor de minst beteekenende wijziging, het doel, dat men met de Statuten beoogde, geheel illusoir maken. Wat zou het gevolg zijn van het liberum veto van ieder der aandeelhouders? Dat de Statuten, bestemd om de vennootschap in staat te stellen zich te ontwikkelen en haar levensvatbaarheid te verhoogen, een hinderpaal zouden worden voor haar bloei, haar in al haar bewegingen zouden belemmeren, ja haar voortbestaan in gevaar zouden brengen. De naaml. vennootschap staat door haar natuurlijke logheid, den grooten lichamen in het algemeen eigen, reeds ten achter bij den alleenstaanden koopman; zou zij daarbij nog belemmerd worden door een instelling, ten haren behoeve gemaakt, om wijzigingen in haar bedrijf aan te brengen, naar gelang de eischen van het handelsverkeer dat gebieden? En dat alleen, omdat de Statuten iets anders

Digitized by Google

voorschrijven, dat misschien bij de oprichting der vennootschap een zeer doelmatige, rationeele bepaling was, maar welker handhaving *nu*, door het veranderen der tijdsomstandigheden, een allerongunstigsten invloed op den bloei der onderneming kan uitoefenen. Zelfs DELANGLE, die toch aan het karakter van overeenkomst van de Statuten vasthoudt [1]), ziet dit bezwaar in en komt tegen al te strenge handhaving ervan op: »avec le système, qui fait des Statuts publiés comme l'arche sainte à laquelle on ne peut toucher et qui condamne les administrateurs à les exécuter littéralement, il n'y a pas d'amélioration possible. La société est frappée d'immobilité: il faut qu'au moindre choc elle se dissolve. Mais tout le monde comprend qu'il n'en peut être ainsi; et que la société, être moral, a le pouvoir de veiller à sa conservation. Ne serait-il pas absurde, d'ailleurs, que les sociétés anonymes, dont l'institution a pour objet le développement de l'industrie, manquassent à leur destination et qu'au lieu de la seconder en suivant ses progrès, elles y apportassent des entraves?... Les statuts doivent se plier aux mouvements et aux transformations si rapides de l'industrie et du commerce." [2]).

---

[1]) Comment. sur les sociétés commerc. § III, N°. 437.

[2]) t. a. p. N°. 488.

Digitized by Google

Ik ben dus van oordeel, dat die artikelen der akte van oprichting, die de Statuten der vennootschap vormen, door de meerderheid in de algem. vergad. *steeds* veranderd kunnen worden, onverschillig of de akte zelf haar die macht toekent of niet.

§ 3. Wijziging der eigenlijke akte van oprichting.

Bespreken wij de quaestie bij de *eigenlijke* akte van oprichting, dan moeten wij in de eerste plaats rekening houden met hetgeen de akte zelf hieromtrent bepaalt. Men kan dan vier gevallen onderscheiden:

I. De akte zwijgt ten eenemale over het veranderen van haar inhoud.

In dit geval stem ik volkomen met de redeneering van den Heer BIEDERLACK in. De akte bevat een overeenkomst en de voorschriften van de wet daaromtrent zijn dus van toepassing. Het beroep op art. 1374 B. W. is hier volkomen gerechtvaardigd, eenzijdige herroeping is niet mogelijk en de algem. vergadering zal dus tot geen enkele wijziging ervan kunnen besluiten.

II. De akte bevat een artikel, dat der algem. vergad. in het algemeen de bevoegdheid geeft met gewone of buitengewone meerderheid den inhoud der akte te wijzigen.

Digitized by Google

Strekt zich die bevoegdheid ook uit tot de bepalingen der overeenkomst of blijft zij beperkt tot de Statuten? PRIMKER bij ENDEMANN [1]) en BIEDERLACK [2]) meenen het laatste, omdat het met de leer der verbintenissen zou strijden, als een overeenkomst gewijzigd zou kunnen worden, zonder de toestemming van allen die haar hebben gesloten. Hoewel ik dit met hen eens ben, moet ik toch de toepasselijkheid hiervan op *dit* geval ontkennen, daar zij mijns inziens over het hoofd zien, dat de verandering hier geschiedt *met* toestemming van allen. Immers door het opnemen van de algemeene clausule hebben zij bij voorbaat hun toestemming gegeven tot alle wijzigingen, waartoe de algem. vergad. zal besluiten. Dit is ook het gevoelen van Mr. J. G. KIST: »is bij de Statuten bedongen, dat zij door de algemeene vergadering bij meerderheid van stemmen kunnen worden gewijzigd, dan geschiedt zoodanige wijziging *volgens de overeenkomst*, dan heeft ieder der vennooten *vooraf reeds zijne toestemming tot de wijziging gegeven*." [3]). In gelijken zin heeft ook het Hof te Parijs zich verklaard: »le pouvoir déféré aux assemblées de modifier les statuts,

---

[1]) t. a. p. blz. 570.

[2]) t. a. p. blz. 34.

[3]) De Economist. 1872, blz. 473.

Digitized by Google

loin d'être une exception à la règle, que nul ne peut être obligé sans sa volonté, est au contraire une application de cette règle en ce sens que la compétence des assemblées dérive du contrat lui-même et leur est attribuée par convention" [1]). De vergadering kan dus de bepalingen der overeenkomst veranderen, daar de wijziging geschiedt met de toestemming van *alle* deelhebbers, zelfs van hen, die in de algem. vergad. er *tegen* hebben gestemd [2]).

De Heer BIEDERLACK wil geen enkele der bepalingen, die de rechten der aandeelhouders vaststellen, onderworpen zien aan de beslissing van de algem. vergad. Hij heeft daarvoor twee argumenten. Ten eerste art. 1374 B. W., omdat daardoor »eenzijdige opzegging"

---

[1]) DALLOZ. Rec. période. 1875, 2me part. blz. 165. Evenzoo TREITSCHKE. Zeitschr. für deutsch. Recht. Bd. V, blz. 341.

[2]) Volkomen analoog hiermede is de bij ons algemeen bestaande gewoonte, dat, bij de vaststelling van de akte van oprichting en bij de besluiten der algem. vergad. om deze te wijzigen, aan derden (b.v. directeuren, commissarissen of rechtsgeleerden raadsman) wordt opgedragen om de koninklijke goedkeuring daarop aan te vragen met de machtiging „om alsnog die veranderingen aan te brengen, die de regeering voor het verleenen der goedkeuring noodzakelijk mocht achten". Bij de oprichting wordt die volmacht niet anders dan met *algemeene* stemmen gegeven, bij wijziging natuurlijk alleen met de stemmen van hen, die er vóór waren.

Digitized by Google

van het contract verboden wordt. Hierop meen ik reeds voldoende geantwoord te hebben. Zijn tweede argument put hij uit de natuur der overeenkomsten. Hij vraagt, of een contract juridiek bestaanbaar zou wezen »waarbij ik mij jegens een ander verbond van alle rechten jegens hem af te zullen zien, alle geldelijke of andere verplichtingen jegens hem op mij te zullen nemen, hem alles te zullen geven, voor hem alles te zullen doen of niet doen, alles, naar gelang hij zelf voor zijn doel en in zijn belang noodig zou achten en zou willen?" [1]) Voorwaar, neen! Even als de Heer BIEDERLACK zou ik haar niet gaarne bevestigend beantwoorden, maar *alvorens* haar te beantwoorden, wil ik eerst onderzoeken, of zij aldus gesteld mag worden, als de Heer BIEDERLACK gedaan heeft en dan kom ik tot het inzicht, dat deze zich hier wel eenigzins aan overdrijving schuldig maakt. Zooals wij gezien hebben, bestaat het onderwerp der overeenkomst aan de zijde der aandeelhouders in het bedrag, waarvoor zij hebben deelgenomen. Welnu, bij een naaml. vennootsch. allerminst kan een der deelhebbers gedwongen worden *alles* te geven, te doen of niet te doen, daar juist het karakter van naaml. vennootschap medebrengt, dat ieders verplichtingen te voren

[1]) t. a. p. blz. 35.

Digitized by Google

zoo nauwkeurig mogelijk begrensd zijn. Een naaml. vennootsch., jegens wie ik mij (in de hoedanigheid als aandeelhouder) verbind om alle geldelijke of andere verplichtingen op mij te nemen, *is* geen naaml. vennootsch. om de eenvoudige reden, dat daardoor inbreuk zou worden gemaakt op een der inhaerente eigenschappen van deze instellingen, waarmede zij staan of vallen, n. l. op de beperkte aansprakelijkheid der deelgenooten [1]). Hoewel ik mij met het principieel standpunt, vanwaar de Heer BIEDERLACK uitgaat, volkomen vereenig, kan ik dus toch in zijn verdere redeneering niet met hem medegaan.

Evenmin als eenige der andere schrijvers geloof ik, dat de onder II vermelde clausule een *onbeperkte* macht geeft aan de algem. verg., krachtens welke zij *alle* bepalingen der akte zou mogen veranderen. Een ieder gevoelt het, dat een beding in een overeenkomst, waarbij aan een der partijen of aan een derde de bevoegdheid wordt gegeven, den geheelen inhoud der overeenkomst te veranderen, alle verplichtingen, die zij oplegt, alle rechten, die zij toekent, op te heffen — dat zulk een beding zou indruischen tegen alle rechtsbegrippen. Er

---

[1]) cf. o. a. conclusie van het O. M. bij den H. R. d. N. van 5 Decemb. 1873, W. 3668.

Digitized by Google

moet een grens zijn, waarbuiten zich de macht der algem. verg. niet uitstrekt, in hoe algemeene bewoordingen haar die macht ook zij gegeven. Dat er een grens *is*, wordt dan ook door niemand betwijfeld, alleen is de vraag, *welke* die grens is. Zij, die daarnaar gezocht hebben, zijn tot zeer weinig eenstemmigheid kunnen komen; het komt mij voor, dat de oorzaak daarvan is, dat zij haar steeds hebben zoeken te bepalen alleen op grond van de bepalingen zelf, zonder daarbij rekening te houden met de voorschriften der wet. Onze wetgever laat contracteerende partijen de meest mogelijke vrijheid, en nu gaat het volgens mijn meening niet aan, *dit* beding bij *deze* overeenkomst te beperken door allerlei theoretische rechtsbeschouwingen, die in de wet niet te vinden zijn. De eenige maatstaf, die, naar het mij voorkomt, mag gelden om de toepassing van het beding minder ruim te nemen dan zijn woorden toelaten, zijn de voorschriften van de wet.

In de eerste plaats mag natuurlijk ook de inhoud van *dit* contract niet in strijd zijn met hetgeen het Burgerlijk Wetboek voor de overeenkomsten in het algemeen als vereischte stelt, wat wij leeren uit art. 1356. B. W. Over de toestemming en de bekwaamheid behoef ik niet te spreken; het spreekt van zelf, dat die bij ieder der contractanten aanwezig moeten zijn. Wat

Digitized by Google

de oorzaak aangaat, hebben wij reeds vroeger gezien, dat die ligt opgesloten in het vereischte van een bepaald onderwerp [1]). Art. 1369 B.W. verlangt, dat het onderwerp *bepaald* zij; bij dit contract dus, dat vaststa voor welk bedrag ieder der contractanten deelneemt in het kapitaal der vennootschap, en op welk gedeelte van de te behalen winst hij recht heeft. Weliswaar laat het tweede lid van hetzelfde artikel toe, dat »de hoeveelheid der zaak onzeker" zij, maar knoopt daaraan vast de restrictie: mits de »hoeveelheid naderhand kunne worden bepaald of uitgemaakt"; dat wil dus zeggen, dat later *van zelf* moet blijken, welke zij is [2]). Dit is o. a. het geval bij het dividend. *Welk* bedrag de vennootschap aan ieder der deelhebbers moet uitkeeren is vooraf niet te bepalen, maar zal van zelf blijken als bekend wordt, welke winst door haar behaald is; immers de *mate* van verdeeling is vastgesteld. Een *willekeurige* vaststelling zoowel van het bedrag van deelneming als van de wijze van winstverdeeling *a posteriori* is dus uitgesloten [3]). De deelhebbers kunnen zich dus

---

[1]) cf. ook art. 1656, B. W.

[2]) b. v. bij een legaat van een bepaalde soort goederen of bij koop bij den hoop.

[3]) Opzoomer zegt: „de overeenkomst moet zoo gesloten worden, dat in hetgeen zij bevat, van zelf de weg is aangewezen

Digitized by Google

verbinden tot b. v. een tiende of een twintigste gedeelte van het maatschappelijk kapitaal, zelfs vóórdat dit vastgesteld is, maar »het deelnemen tot een zoodanig bedrag als een der partijen zal goedvinden" schept geen verbintenis.

Het doel der vennootschap, het bedrag van deelneming en ieders aandeel in de winst moet dus vaststaan of later vanzelf blijken; wordt de vaststelling daarvan overgelaten aan de algem. vergad., dan is het onderwerp *niet* bepaald en moet dus de overeenkomst wegens het ontbreken van een der door de wet gestelde vereischten als nietig worden beschouwd. Waar dus de vergadering nooit de bevoegdheid kan hebben dit gedeelte der akte zelf te bepalen, kan zij natuurlijk evenmin het veranderen. A fortiori mag men dus niet ertoe besluiten, dat bij een beding, waarin haar *in het algemeen* de macht wordt toegekend om de bepalingen van het contract te wijzigen, de bedoeling van partijen geweest is om dit recht uit te breiden tot het onderwerp der overeenkomst. Tot de verandering van de artikelen der akte, die bevatten het doel der vennootschap [1]),

---

waardoor vóór haar uitvoering ook de hoeveelheid der zaak tot bepaaldheid komen zal. Weet de schuldenaar dan al niet bij de voltooiing van het contract wat hij geven *moet,* hij weet het toch bij zijn uitvoering." t. a. p. Dl. VI, blz. 127.

[1]) De meening van RENAUD (blz. 509,) dat ook door vermindering

Digitized by Google

het bedrag van ieders deelneming en de wijze van winstverdeeling is de algem. vergad. dus *niet* competent.

De overeenkomst mag niet strijden tegen de goede zeden, de openbare orde of de wet. Het voorschrift van art. 37 K., een toepassing van art. 14 A. B, verklaart de artikelen 38 tot 55 uitdrukkelijk van openbare orde, waarvan dus niet mag worden afgeweken.

---

of vermeerdering van het kapitaal de vennootschap een andere zou worden, kan ik niet deelen. Dat het vermogen van den rechtspersoon hier meer op den voorgrond treedt dan bij de andere corporaties, valt niet te loochenen en blijkt o. a. uit de artt. 47, 50 en 51 van ons Wetb. van Kooph. Maar daaruit volgt nog niet, dat de vennootschap onafscheidelijk verbonden is met het beloop van haar kapitaal. Dit toch is slechts een middel, dienstbaar gemaakt aan het doel en volkomen daaraan ondergeschikt evenals bij de andere corporaties. Het eenige verschil is, dat hier de personen *nog* meer op den achtergrond treden dan daar, of — zooals een oude regel het uitdrukt — als wij een corporatie noemen een vereeniging van personen, dan moeten wij hier spreken van een vereeniging van *kapitalen;* en evengoed als een corporatie, onafhankelijk van het *aantal* harer leden, door het *doel* gestempeld wordt, tot hetgeen zij is, zoo wordt hier de vennootschap bepaald door haar *doel,* onverschillig welke het aantal of de grootte is der kapitalen, waaruit zij bestaat. Ik zou mij moeielijk kunnen voorstellen, dat een vennootschap, die zich het exploiteeren eener bepaalde handelsonderneming heeft voor oogen gesteld en haar bedrijf later met behulp van kapitaalsvermeerdering wil uitbreiden, daardoor een *andere* vennootschap zou worden.

Digitized by Google

Tegen de goede zeden en de openbare orde strijden ook al de bepalingen, die, hoewel niet uitdrukkelijk verboden, met den aard der instelling in strijd zouden zijn, b. v. als een uitzondering werd gemaakt op de beperkte aansprakelijkheid der aandeelhouders, of als er werd bepaald, dat eenigen hunner wel in het verlies maar niet in de winst zouden deelen. Dat de algem. vergad. de artikelen der overeenkomst niet zoodanig mag wijzigen, dat zij daartegen zouden zondigen, is duidelijk.

Behalve deze bepalingen voor de overeenkomsten in het algemeen, kan de wet ook speciale voorschriften geven voor een bepaald contract. De buitenlandsche wetgevingen behandelen bijna alle zeer uitvoerig de bevoegdheid der alg. vergad. en de artikelen der akte, die onaangetast moeten blijven. Ons Wetboek van Kooph. spreekt over de bevoegdheid der vergadering in het geheel niet en over het wijzigen der akte slechts in verband met de openbaarmaking en de koninklijke goedkeuring (art. 36 en 38 K).

Toch, meen ik, heeft de wetgever, zij het dan ook implicite, één bepaling niet voor verandering vatbaar verklaard, n.l. die den duur der vennootschap vaststelt en wel op grond van art. 46 K. Dit artikel behoort ongetwijfeld niet tot het aanvullend, maar tot het ge-

Digitized by Google

biedend recht. Uit de woorden van het artikel blijkt duidelijk, dat de wetgever ontbinding der vennootschap vóór den bepaalden tijd heeft willen verbieden. Zoo imperatief mogelijk staat er, dat de vennootschap voor een bepaalden tijd *moet* worden aangegaan, maar de wet geeft daarnaast de bevoegdheid *na* afloop van den termijn dien te verlengen. Uit die tegenoverstelling blijkt, dat met een „*bepaalden* tijd" niet een maximum, maar een minimum van tijd bedoeld is, want als men naast het recht tot verlenging *na* den tijd, ook de bevoegdheid zou hebben tot ontbinding *vóór* den tijd, wat zou dan het voorschrift beteekenen, dat zij voor een *bepaalden* tijd moet worden aangegaan? De wetgever had het dan beter achterwege gelaten.

Maar ook als wij het artikel vergelijken met de bepalingen daaromtrent bij de zedelijke lichamen en de maatschap, blijkt dit duidelijk. De Tiende Titel van het Burg. Wetb. spreekt niet over den tijd, waarvoor zedel. lichamen kunnen worden opgericht; in art. 1700 B. W. zegt de wetgever alleen, dat zij blijven bestaan, totdat zij volgens hun reglementen ontbonden worden. Geen twijfel dus, of die reglementen kunnen bepalen, dat de algem. vergadering tot de ontbinding zal kunnen besluiten.

Bij de maatschap erkent de wetgever twee soorten:

Digitized by Google

die voor een bepaalden en die voor onbepaalden tijd zijn aangegaan; deze laatste kunnen elk oogenblik door eenzijdige opzegging, de eerste niet anders dan om, door den rechter goedgekeurde, redenen worden ontbonden. Als men art. 46 K. met de artt. 1684 en 1686 B. W. vergelijkt, dan blijkt uit de volkomen gelijke woordenkeus, dat de wetgever hier uitdrukkelijk heeft willen verbieden, hetgeen hij daar met name had toegestaan. De artikelen staan zuiver tegenover elkander. De vennootschap *moet* dus worden aangegaan voor een *bepaalden* tijd en kan dus (naar analogie van art. 1684. B. W.) niet worden ontbonden, dan om redenen, door den rechter gebillijkt. De voorbeelden daarvan, in dat artikel genoemd, kunnen natuurlijk voor de naamlooze vennootschap niet gelden en de rechter zal dus in ieder gegeven geval uit te maken hebben, of de gronden, waarop tot de liquidatie besloten is, »wettig" en van genoegzaam »gewicht" zijn [1]).

Maar behalve in de woorden van de wet vindt mijn

---

[1]) Pöhls t. a. p. blz. 202. Het hof te Parijs zegt in een arrest van 20 Mei 1869: „Considérant... qu'une société fondée à terme ne peut se dissoudre avant l'échéance du terme et en dehors des prévisions des statuts que pour de justes motifs et de la volonté unanime des associés (art. 1869 et 1871 C. Nap.) „terwijl Dalloz in een noot hierbij aanteekent: „Il fallait dire: „que pour

Digitized by Google

meening ook grond in een verklaring der regeering bij de behandeling van het wetsontwerp: »Volgens art. 33 (nu art. 46) moet de vennootschap voor een *bepaalden tijd* worden aangegaan *omdat dezelve anderzins door opzegging zoude kunnen worden ontbonden*, hetgeen met het doel derzelve zou strijden" [1]). Het is dus duidelijk, dat de bedoeling was den duur der vennootschap onafhankelijk te laten van den wil der deelhebbers en het is mijn meening, dat zelfs met toestemming van *alle* aandeelhouders de oorspronkelijk in de akte vastgestelde duur niet veranderd kan worden, als een derde, die bij het voortbestaan der vennootschap belang heeft, zich daartegen verzet, want art. 46 beschermt niet alleen een overstemde minderheid tegen een voortijdige ontbinding, maar het is tevens een bepaling van openbare orde, geschreven om de belangen van derden te waarborgen. Dit gevoelen is o. a. verdedigd in een conclusie van het O. M. bij den H. R. der N. Advoc.-

---

de justes motifs ou du consentement unanime des associés." Il est clair, en effet, que ces deux conditions sont indépendantes l'une de l'autre, et que chacune d'elles suffit pour entraîner la dissolution de la société, laquelle est prononcée dans le premier cas par les tribunaux, et dans le second par les associés eux-mêmes". (DALLOZ. Rec. pér. 1870, 2me partie, blz. 12.)

[1]) VOORDUIN. Dl. VIII, blz. 231.

Digitized by Google

gener. SMITS zeide daarin het volgende: »de tijdsbepaling strekt..... in het belang van de vennootschap in het algemeen en van derden, die met de vennootschap handelen. Het bestaan van zoodanige vennootschap moet niet afhankelijk zijn van een der vennooten; een zekeren tijd, een bepaald minimum van tijd moet de vennootschap blijven bestaan" [1]). Hoewel, op zich zelf beschouwd, weinig er tegen zou zijn, dat een vennootschap zou kunnen worden opgericht voor onbepaalden tijd [2]), meen ik dus, dat het volgens art. 46 K. verboden is om der algem. vergad. bij de akte v. opr. de bevoegdheid toe te kennen, vóór afloop van den daarin bepaalden termijn, tot ontbinding der vennootschap te besluiten [3]) en dus a fortiori om de in de akte gegeven bevoegdheid tot wijziging harer bepalingen in het algemeen, uit te strekken tot den duur der vennootschap [4]).

---

[1]) W. n°. 3668, cf. ook KIST Dl. III. blz. 368 en 371.

[2]) B. v. tot het uitvoeren van één bepaalde onderneming. Volgens het D. H. G. B. (§ 209[2]) is het geoorloofd. Het Obertribunal zegt ook: „An und für sich gehört es nicht zum wesentlichen Begriff einer Actiengesellschaft dasz sie auf eine bestimmte Zeit geschlossen wird." cf. ook de Belgische wet op de vennootschappen art. 71 en de Companies Act van 1862.

[3]) De in art. 47 K. voorgeschreven *verplichte* ontbinding geschiedt van rechtswege.

[4]) De regeering schijnt in dit opzicht een andere meening te

Digitized by Google

III. De akte schrijft voor het veranderen van sommige artikelen bijzondere formaliteiten voor, maar zwijgt verder geheel over het wijzigen van haar inhoud.

---

koesteren; ten minste, als men dat uit de praktijk mag opmaken. Het sterkste komt dit aan het licht bij de verleden jaar plaats gehad hebbende overneming van den Rijnspoorweg door den Staat, waar de regeering niet alleen het mijns inziens onwettige besluit der algem. vergad. heeft goedgekeurd, maar dit zelfs heeft uitgelokt. Wat was hier het geval? Art. 5 der akte van opr. van genoemde maatschappij bepaalde, dat „de maatschappij is aangegaan voor den geheelen tijd van duur der concessie, verleend bij 's konings besluit van 20 Mei 1845, en alzoo tot een en dertig December achttien honderd acht en negentig." Van een bevoegdheid om de vennootschap eerder te doen eindigen blijkt nergens iets; alleen geeft art. 48 het recht om de statuten te wijzigen: „geen verandering van statuten zal kunnen plaats hebben, dan bij besluit der algemeene vergadering, genomen door eene meerderheid van ten minste drie vierden der stemmen van de tegenwoordig zijnde deelhebbers" enz. Op grond van dit artikel besloot de algem. vergad. van 5 October 1889... niet tot ontbinding vóór den in de akte bepaalden tijd, maar... tot verandering van het jaartal 1898 in 1889! Niettegenstaande de algem. vergad. niet uitdrukkelijk bij de akte bevoegd was verklaard tot liquidatie der vennootschap te besluiten, verkreeg men door deze „statutenwijziging" hetzelfde resultaat. Dat de minderheid door deze beslissing niet gebonden is, acht ik buiten twijfel. Dat de regeering hiertoe haar medewerking heeft verleend, kan ik alleen verklaren uit den wensch om het bedrijf der Rijnspoorwegmaatschappij over te nemen.

Digitized by Google

Er wordt dus in een bepaalde akte van opr. niet verder over verandering der artikelen gesproken, dan dat er voorgeschreven is, dat de algem. verg. b. v. tot verlegging van den zetel der vennootschap niet anders zal kunnen besluiten dan met $^2/_3$ der uitgebrachte stemmen. De Heer BIEDERLACK komt tot het besluit, dat de bevoegdheid der algem. vergad. dan beperkt zal blijven tot die punten, tot welker wijziging zij bij de akte uitdrukkelijk gemachtigd is en dat »tegenover elk ander deel der statuten ..... — van hoe weinig beteekenis het ook economisch moge zijn —, van welks wijziging door de statuten zelf niet uitdrukkelijk gesproken wordt, de meerderheid machteloos (staat)" [1]). Ik ben het met dezen schrijver hierin niet eens. Naar mijn opvatting wordt, door het verbinden van bezwarende formaliteiten aan verandering van zekere punten der akte, der algem. vergad. stilzwijgend het recht toegekend om de overige artikelen der overeenkomst met gewone meerderheid te veranderen. »Alle bedingen, in eene overeenkomst gemaakt, moeten in derzelver verband genomen en het eene door het andere uitgelegd worden" zegt art. 1384 B. W. Welnu, als in de akte bepaald is, dat zij op een bepaald punt

---

[1]) t. a. p. blz. 28.

Digitized by Google

niet dan met toestemming van $^2/_3$ der aandeelhouders veranderd zal kunnen worden, dan is de bedoeling van deze bepaling niet geweest de macht der algem. vergad. op dit punt *uit te breiden*, maar *te beperken*. De economische beteekenis der artikelen is hier wel degelijk van invloed. Het *kan* de bedoeling van partijen niet geweest zijn, de algem. vergad. uitspraak te laten doen — zij het dan ook eenigszins bemoeielijkt — over allerlei gewichtige onderwerpen, als de verlenging of ontbinding der vennootschap, uitkeering van dividend of storting in een reservefonds enz., maar allerlei weinig beteekenende voorschriften aan haar beslissing ten eenemale te onttrekken, zooals b. v. vaststelling van den datum der jaarvergadering, wijze van stemmen, salaris van beambten, enz. Juist uit de *mindere* economische beteekenis der voorschriften, tot welker wijziging *niet* uitdrukkelijk is gemachtigd, kan opgemaakt worden, dat men het recht tot wijziging *daarvan* als van zelf sprekend beschouwde. Ik geloof dan ook, dat hier de plaats is, om art. 1383 B. W. toe te passen: »Bestendig gebruikelijke bedingen worden geacht stilzwijgend in de overeenkomst te zijn begrepen, schoon dezelve daarbij niet zijn uitgedrukt." De leer van den Heer BIEDERLACK leidt zoowel tot een economische als juridische anomalie. Neemt men haar aan, dan legt men de overeenkomst uit *tegen* de klaar-

Digitized by Google

blijkelijke bedoeling van partijen. Ik meen dus, dat hier de algem. vergad. tot *dezelfde* wijzigingen bevoegd is als in het volgende geval n. l. dat:

IV. De akte bevat een algemeene machtiging tot het veranderen van haar inhoud, maar schrijft op enkele punten bijzondere formaliteiten voor.

De grenzen, hoever het recht tot wijzigen zich uitstrekt, zijn dus voor ieder geval juist afgebakend. De artikelen, waarbij de formaliteiten voorgeschreven zijn, zullen alleen met *die* meerderheid en onder *die* formaliteiten veranderd kunnen worden, als daar genoemd zijn; de andere bepalingen kunnen met eenvoudige meerderheid worden gewijzigd [1]).

Ik wensch hier nog een geval van Statutenwijziging te bespreken, dat mij op verschillende punten aanleiding tot opmerkingen geeft, n.l. de wijzigingen die aangebracht zijn in de akte van opr. van het Paleis voor Volksvlijt. In de akte vinden wij de volgende bepalingen: De maatschappij wordt aangegaan tot 31 December

---

[1]) Het spreekt van zelf, dat ook hier de bepalingen omtrent deelneming, doel, enz. er buiten vallen.

Digitized by Google

1908. De algem. vergad. kan de akte wijzigen met $^2/_3$ der stemmen van de tegenwoordig zijnde aandeelen. In 1869 besluit de algem. vergad. tot de volgende wijzigingen:

a. Er wordt een nieuwe bepaling opgenomen, waarin het recht tot voortzetting der vennootschap na afloop van den termijn (die in 1867 inmiddels met 25 jaar verlengd was [1]) uitdrukkelijk wordt erkend. De algem. vergad. was volkomen gerechtigd deze nieuwe bepaling in de akte in te lasschen, daar het slechts een constateeren is van een bevoegdheid, die haar reeds toekwam. De algem. vergad. toch was gemachtigd *alle* bepalingen der akte met $^2/_3$ der stemmen te wijzigen en dus ook deze, daar dit noch in strijd is met den aard van het contract noch met de wet [2]). Dus ook zonder deze bijvoeging zou de algem. vergad. van aandeelhouders in het Paleis voor Volksvlijt na afloop van den bepaalden tijd of tusschentijds tot verlenging van den duur hebben kunnen besluiten, steunende op het artikel der akte, krachtens

---

[1]) Immers de verandering van het jaartal 1908 in 1933 staat daarmede gelijk.

[2]) Integendeel, art. 46 K. erkent uitdrukkelijk de mogelijkheid van verlenging. Of de wetgever gewild heeft, dat de algem. vergad. daartoe ook zal kunnen besluiten, als de akte haar die macht niet geeft of haar in het algemeen de bevoegdheid niet schenkt den inhoud der akte te wijzigen, is uit het artikel niet op te maken.

Digitized by Google

hetwelk zij *alle* bepalingen daarvan kon wijzigen.

b. Verandering der statuten zal niet anders kunnen plaats hebben dan met $^2/_3$ der stemmen in een vergadering, waar minstens $^1/_3$ der aandeelhouders vertegenwoordigd is. Dat de minderheid gedwongen was, om met deze verandering genoegen te nemen, geloof ik niet. Hoever de bevoegdheid der algem. vergad. tot het wijzigen der akte moge gaan, nooit zal zij zich kunnen uitstrekken tot de bepaling zelf, waaraan zij die bevoegdheid ontleent. Wanneer de gezamenlijke contractanten overeenkomen, dat zij zich in zaken, waarvoor eigenlijk *ieders* toestemming vereischt wordt, zullen voegen naar den wil van een in het contract bepaalde meerderheid, dan kan die meerderheid zelf niets daarvan afnemen noch daaraan toevoegen. Dit kan slechts geschieden met den wil van *allen*, die slechts op *die* voorwaarden van hun liberum veto hebben afstand gedaan. In 1890 is dit artikel nogmaals gewijzigd en besloot de algem. vergad. dat de statuten zouden kunnen worden veranderd met $^2/_3$ der stemmen, onverschillig hoeveel aandeelen in de vergadering vertegenwoordigd zijn. Men is dus teruggekomen tot hetgeen oorspronkelijk in de akte bepaald was. De (naar mijn meening ongeldige) verandering van 1869 heeft men daardoor te niet gedaan, maar toch was de vergadering evenmin bevoegd tot *dit* besluit als tot het

Digitized by Google

voorafgaande. Noch de bepaling van 1869, noch die van 1890, had iets te kort kunnen doen aan hetgeen op dit punt in de akte v. opr. was vastgesteld, *haar* bepalingen waren en *bleven* van kracht. Daar de jongste verandering gelijkluidend is met hetgeen bij den aanvang was overeengekomen, sorteert zij in zooverre effect, dat nu voor de handhaving der oorspronkelijke bepalingen de tusschenkomst van den rechter niet noodig is. Had zij *iets anders* voorgeschreven, men zou haar even weinig kracht moeten toekennen als aan het besluit van 1869.

c. Zoowel in 1869 als in 1890 zijn in de akte bepalingen gevoegd, krachtens welke de vennootschap door een besluit der alg. vergad. kan worden ontbonden. De ongeldigheid daarvan heb ik boven reeds trachten aan te toonen.

d. In 1890 is besloten het kapitaal van één millioen te brengen op 840.000 gulden, waardoor de vergadering mijns inziens hare bevoegdheid niet is te buiten gegaan. De aandeelhouders hebben haar gemachtigd *alles* te veranderen en zij mag dus alles veranderen behalve hetgeen de wet verbiedt. En dat de wet kapitaalsvermindering of -vermeerdering niet als ongeoorloofd beschouwt, heb ik vroeger reeds te kennen gegeven. De actionairen kunnen dus als zoodanig niet ertegen opkomen. Een andere quaestie is het, of derden die met de vennoot-

Digitized by Google

schap gehandeld hebben, zich niet ertegen kunnen verzetten, en dat geloof ik wèl. De in art. 38 K. voorgeschreven openbaarmaking der akte dient ter verzekering van derden, die met de vennootschap handelen, hetgeen o. a. duidelijk blijkt uit de bepaling van art. 39 K. Door de gedwongen openbaarmaking weten zij, welke waarborgen zij hebben, dat de vennootschap de jegens hen aangegane verplichtingen zal nakomen. In de eerste plaats dient daarvoor haar kapitaal. Daar de deelhebbers slechts aansprakelijk zijn tot het bedrag, waarvoor zij geteekend hebben, kunnen de schulden der vennootschap niet verder worden verhaald dan tot het beloop van haar kapitaal. Vermindert men nu dat laatste, dan vermindert men ook de zekerheid voor de vorderingen der crediteuren, maar juist om dezen zeker te stellen heeft de wetgever de openbaarmaking bevolen. Het lijdt dan ook naar mijn meening geen twijfel, of de crediteuren der vennootschap kunnen zich op grond van art. 1377 B. W. tegen een kapitaalsvermindering verzetten [1]).

Als ik dus het hierboven gezegde recapituleer, kom ik

---

[1]) d. w. z. als het besluit werkelijk „ter bedriegelijke verkorting hunner rechten" genomen is. In het ontwerp der Staatscommissie op de Vennootsch. wordt hun dit recht in het algemeen toegekend bij art. 67. Men zie ook de Memorie van Toelichting op dit artikel.

Digitized by Google

tot het besluit, dat de algem. vergad. de bepalingen der akte van oprichting kan wijzigen

1. ten opzichte van de Statuten der vennootschap: altijd;

2. ten opzichte van de akte van oprichting:

a. als zij zelf niets daarover bepaalt: niets;

b. als zij der algem. vergad. de bevoegdheid in het algemeen geeft: alles, behalve die bepaling zelf, de deelneming der aandeelhouders en de winstverdeeling, het doel en den duur der vennootschap, en die bepalingen, die tot het wezen van naamlooze vennootschap behooren;

c. als zij voor sommige veranderingen bijzondere formaliteiten voorschrijft: alles, behoudens die in acht te nemen formaliteiten.

Ik wil hier nog een enkel woord bijvoegen over de koninklijke bewilliging, die de wet, evenzeer als voor de oorspronkelijke akte, voor de wijzigingen, daarin aangebracht, eischt. Lang er over uit te weiden zou doelloos zijn, nu over deze instelling, wier werking algemeen wordt afgekeurd, eerlang het doodvonnis zal worden uitgesproken. Een ieder is het er over eens, dat zij haar doel volkomen gemist heeft: noch is zij een waarborg geweest voor de soliditeit der vennootschappen, noch heeft

Digitized by Google

zij belet, dat er veranderingen in de akten van eenige vennootschappen zijn aangebracht, waartoe de algem. vergad. niet gerechtigd was. Buitendien behoort de beslissing daarover niet bij de regeering, maar bij den rechter te zijn. Maar niet alleen, dat zij niet den minsten invloed ten goede heeft uitgeoefend, maar zij heeft daarbij nog aanleiding gegeven tot allerlei bezwaren. De regeering, immers, maakte in den laatsten tijd allerlei lastige, niet op de wet gegronde aanmerkingen [1]) en weigerde zelfs sommige statutenwijzigingen goed te keuren, als niet *andere* bepalingen der oorspronkelijke akte, die ongewijzigd waren gebleven, ook veranderd werden [2]). Haar verdwijnen zal dus wel niemand betreuren.

---

[1]) Nog onlangs wees Mr. J. P. A. N. Caroli hierop in een vergadering der Notarieele Vereeniging. Onder de meest treffende voorbeelden noemde hij, dat de regeering verlangt, dat *ieder* aandeelhouder minstens één stem *moet* hebben en dat de benoeming van directeuren niet mag worden opgedragen aan commissarissen.

[2]) b. v. bij de verandering der Statuten van de Dorrepaalsche Bank. Hierbij is buitendien nog een onregelmatigheid te vermelden: de akte werd gepasseerd, nadat daarop een (waar in de wet genoemde?) *voorwaardelijke* goedkeuring was verkregen. Dat is misschien eerder onwettig dan stemlooze aandeelen!

Digitized by Google

HOOFDSTUK III.

HET RECHT TOT WIJZIGING IN DE PRAKTIJK.

Wanneer wij het vraagstuk van den praktischen kant beschouwen, dan zien wij, dat ook daar geen bezwaren bestaan tegen een ruime opvatting van het recht tot wijziging. Ik ben mij volkomen bewust, dat, als men der meerderheid al te groote vrijheid geeft, dit tot veel misbruiken aanleiding kan geven, maar daartegenover staat, dat het toekennen van te veel macht aan de minderheid nog veel ernstigere nadeelen medebrengt. Het is niet mogelijk, dat bij de akte rekening wordt gehouden met alle omstandigheden, die zich in het leven der vennootschap kunnen voordoen. Hoe zij zich in den loop der tijden zal ontwikkelen, welke nieuwe eischen de toekomst aan haar onderneming zal stellen, of niet uit-

Digitized by Google

breiding of inkrimping van haar bedrijf wenschelijk, ja noodzakelijk zal worden, welke rampen haar zullen treffen, dat alles is bij haar oprichting niet te voorzien. Treffend juist zijn de woorden, waarin DELANGLE de aandacht hierop vestigt: »Les statuts ne peuvent pas tout régler, car il est impossible au moment où une société s'organise de prévoir les événements qui pourront ou favoriser ou contrarier sa marche, et conséquemment de savoir à quelle mesure elle aura recours un jour, pour consolider sa fortune, si elle réussit; ou dans le cas contraire, combattre et renverser les obstacles qui s'opposent à son succès. D'autre part il n'est pas de grande industrie, qui ne subisse, dans ses procédés, des modifications plus ou moins importantes: chaque année on essaye d'améliorer, et, pour se mettre au courant du progrès, il faut faire des dépenses, hors de toute prévision sans doute, quand l'exploitation a commencé" [1]). Zij, die de clausule, dat de algem. vergad. in het algemeen de akte kan wijzigen, slechts willen laten slaan op de artikelen omtrent de »Geschäftsführung", verlangen de toestemming van *alle* aandeelhouders voor verandering van de bepalingen, die hun rechten betreffen, dus van de overeenkomst; dus

---

[1]) t. a. p. n°. 488.

Digitized by Google

behalve voor die veranderingen, waarvoor ik reeds ieders toestemming noodig achtte, ook nog voor die van het kapitaal, zetel, stemrecht, enz. Van welken verderflijken invloed dit wezen kan op den bloei der vennootschap, is duidelijk. Evenals ieder ander koopman is zij verplicht zich te voegen naar de steeds veranderende eischen, die het handelsverkeer aan haar bedrijf stelt en daarvoor zal het onvermijdelijk zijn, den inhoud der akte op menig punt te wijzigen. Dat dit niet tot ondergeschikte bepalingen beperkt zal blijven, maar dat ingrijpende wijzigingen noodig zullen blijken, springt vanzelf in het oog. Men denke slechts aan het geval, dat de verlegging van den zetel der maatschappij noodzakelijk is, b. v. omdat de markt van het artikel, waarin zij handelde, zich verplaatst heeft; of dat de omstandigheden kapitaalsvermeerdering onvermijdelijk gebieden. Een voorbeeld hiervan is het volgende geval: Er wordt een nieuwe concessie verleend voor een spoorweglijn, die gedeeltelijk zal aansluiten aan de lijnen eener bestaande maatschappij, gedeeltelijk daaraan evenwijdig zal loopen. Wordt de concessie aan een harer concurrenten verleend, dan is het te voorzien, dat zij een groot gedeelte harer passagiers zal verliezen en de tot nu toe gemaakte winst misschien in een jaarlijksche verliespost zal verkeeren. Worden haar echter de aanleg en exploitatie gegund,

Digitized by Google

dan zal zij in die concessie niet alleen een equivalent voor de vermindering harer passagiers vinden, maar zal zij zelfs het verkeer op haar ouden weg zien toenemen door den aanvoer der nieuwe aansluitende lijnen. Zij kan echter den aanleg niet op zich nemen zonder tot kapitaalsvermeerdering over te gaan, waartoe dan niet zou kunnen worden besloten als eenige, of zelfs één der aandeelhouders weigert daaraan zijn stem te geven. De redenen tot die weigering kunnen talrijk zijn; naast die, welke slechts steunen op overwegingen in het belang der vennootschap, zijn er ook, die in minder eerlijke beweegredenen hun grond vinden — en deze komen niet het minste voor! Bij het gegeven voorbeeld denke men slechts aan het geval, dat de tegenstemmende aandeelhouder tevens deelhebber is in een maatschappij, die ook de concessie verlangt te verkrijgen en dat hij het meer in zijn persoonlijk belang acht, dat zij aan deze laatste gegund wordt. Of dat iemand zich tegen de voorgestelde wijziging verzet in de hoop, dat de voorstanders ervan hem zijn aandeelen (en dus ook zijn stem) voor een buitensporigen prijs zullen afkoopen. Het is duidelijk, tot welke moeielijkheden dit stelsel in de praktijk aanleiding zou geven en welke knoeierijen het gevolg ervan zouden zijn. Niet de meerderheid, maar de minderheid zou regeeren, ja niet eens de min-

Digitized by Google

derheid, *elke* aandeelhouder, stemgerechtigd of stemloos, deelhebber voor misschien een duizendste deel van het kapitaal, zou op de onredelijkste gronden, of zonder grond, elke verbetering kunnen tegenhouden »hoe gewenscht" — zegt de Heer BIEDERLACK — »nuttig, redelijk, ja noodzakelijk ook," alleen omdat het bij de oprichting nu eenmaal anders bepaald was.

Wanneer wij daarentegen de bevoegdheid der algem. vergad. ruim opvatten, dan zien wij, dat de bezwaren daartegen, van een economisch standpunt, grootendeels denkbeeldig zijn. Dat de meerderheid der aandeelhouders te kwader trouw een besluit zou nemen, in strijd met het belang der vennootschap, is kwalijk aan te nemen; zij zelf hebben het meeste belang bij het welvaren der gemeenschap. Vermindert haar voorspoed, dan gevoelt de meerderheid, evengoed als de minderheid, de gevolgen daarvan in de waardevermindering hunner aandeelen. Dat dit opgewogen zou worden door een ander persoonlijk belang, is voor *eenige* aandeelhouders denkbaar, maar dat de meerderheid der deelhebbers een, met dat der vennootschap strijdig belang zou hebben, kan ik mij niet voorstellen. Zegt men daartegen, dat de meerderheid ter algemeene vergadering niet altijd is de meerderheid der deelhebbers, dan vraag ik op mijn beurt, waarom zijn niet de ernstige aandeelhouders ter vergadering versche-

Digitized by Google

nen, als zij wisten, dat een huns inziens voor de vennootschap nadeelig voorstel daar behandeld zou worden? Of, is het voorstel tot herziening der akte bij verrassing ter tafel gebracht (als dit tenminste volgens de akte is toegelaten) en met de vereischte meerderheid aangenomen, wat belet hen dan, een tweede vergadering bij elkander te roepen en daarin het besluit, in de eerste genomen, ongedaan te maken? Maar laat ik eens een oogenblik aannemen — hoe moeielijk ik mij het geval kan denken —, dat de meerderheid werkelijk een voor de vennootschap nadeelige verandering zou aannemen, waarom moet dan daarvoor een andere regel gelden, dan voor elk ander besluit *volgens* de akte genomen, dat misschien voor de gemeenschap veel noodlottiger gevolgen kan hebben? Ik citeer al weder den Heer BIEDERLACK: »Wanneer die rechtspersoon door de meerderheid der algemeene vergadering zijnen wil uitspreekt, en daarbij zijne eigen zaken in het honderd stuurt — door benoeming van een slecht gekozen of te kostbare directie, door verleening van te groote macht aan die directie, door aanneming en uitvoering van de meest onbekookte plannen, door sluiting van dure obligatieleeningen, dan, — hoe billijk uwe protesten, hoe juist uwe inzichten, hoe plausibel uwe voorstellingen ter algemeene vergadering aan die minderheid die volgens

Digitized by Google

een zinrijk spreekwoord altijd gelijk heeft [1]), ook moge zijn gebleken — dan hebt ge niets verder in te brengen, dan hebt ge niets anders te doen dan u te onderwerpen" [2]). Maar een veel minder ingrijpende wijziging der akte behoeft *ieders* goedkeuring! De ongerijmdheid daarvan in de praktijk ligt voor de hand.

Laten wij nu eens nagaan, welke meening bij het publiek hierover bestaat. Ik durf gerust beweren, dat niet een tiende gedeelte van hen, die aandeelen in de een of andere naamlooze vennootschap bezitten, weten dat zij deel uitmaken van een corporatie. Iemand, die opdracht geeft een aandeel in een naaml. vennootschap te koopen, heeft gewoonlijk niet het minste besef ervan, dat hij hierdoor nog een andere overeenkomst sluit dan een koopovereenkomst. Het koopen van aandeelen in een naaml. vennootsch wordt door het groote publiek volkomen op één lijn gesteld met het koopen van staatsfondsen, obligaties, huizen, landerijen of wat ook, m. a. w. niemand denkt er aan, dat hij iets anders doet dan een eenvoudige daad van geldbelegging. En wat zal hij nu doen, als hij meent, dat de Staat, wiens papieren hij heeft, of de huizen, waarin hij zijn geld heeft belegd, niet meer

---

[1]) Waarom?

[2]) t. a. p. blz. 37.

Digitized by Google

de gewenschte zekerheid opleveren of dat zij in waarde achteruit zullen gaan? Hij zal zijn fondsen, huizen, etc. eenvoudig verkoopen. Welnu, *datzelfde* zullen de aandeelhouders in een naaml. venn. doen in het door den Heer BIEDERLACK bedoelde geval, dat de vergadering een nadeelig besluit neemt in overeenstemming met de bepalingen der akte, en *datzelfde* zullen zij doen bij een tegen hun zin aangenomen wijziging der akte.

Nu nog een enkel woord over die artikelen, die de meerderheid volgens mijn meening niet kan veranderen. Dat het doel der vennootschap, het bedrag van deelneming (en dus ook de mate van aansprakelijkheid) en de mate van dividenduitkeering niet veranderd kan worden, is in overeenstemming met de beschouwing hierover in de praktijk. De eerste vereischten voor iederen geldbelegger zijn, dat hij wete aan welke onderneming hij zijn geld toevertrouwt, hoeveel geld hij er in steekt, welk risico hij loopt en welke voordeelen daartegenover staan. Wat den duur der vennootschap betreft, kan noch het verbod van ontbinding noch de vrijheid tot verlenging volgens onze wet bezwaar opleveren. Als correctief voor beide bestaat de mogelijkheid om zijn aandeelen te verkoopen; dat de marktwaarde daarvan minder zou bedragen dan de som, die aan ieder bij liquidatie ten deel valt, is een niet voorkomend geval.

Digitized by Google

Is de liquidatie noodzakelijk (b. v. omdat het bedrijf verlies oplevert) of zijn er andere »wettige en gewigtige" redenen, dan kan men de ontbinding bij den rechter vragen. Zooals ik echter reeds vroeger heb gezegd, zou ik weinig bezwaar er in zien, om de ontbinding vóór den bepaalden tijd (natuurlijk mits zij niet in fraudem creditorum geschiede) toe te laten.

Digitized by Google

HOOFDSTUK IV.

OVERZICHT DER BUITENLANDSCHE WETGEVINGEN.

De wetten der verschillende Staten bevatten bij de regeling van deze materie geheel uiteenloopende bepalingen.

De *Duitsche* wetgever noemt in art. 209 H. G. B. op, wat de akte van oprichting in elk geval moet bevatten, en in de volgende artikelen, welke bepalingen slechts rechtskracht hebben, *als* zij daarin zijn opgenomen. Tot deze laatste behoort ook volgens art. 209*a* nr. 5 de bepaling dat »über gewisse Gegenstände die Generalversammlung der Aktionäre nicht schon durch einfache

Digitized by Google

Stimmenmehrheit, sondern nur durch eine gröszere Stimmenmehrheit oder nach anderen Erfordernissen Beschlusz fassen kann". In art. 215 wordt dan in het algemeen de bevoegdheid geregeld tot wijziging der Statuten: »Die Abänderung des Inhalts des Gesellschaftsvertrages kann nicht anders als durch Beschlusz der Generalversammlung erfolgen.

»Sofern der Gesellschaftsvertrag für eine Abänderung derjenigen Bestimmung, welche den Gegenstand der Beschluszfassung bildet, nicht andere Erfordernisse aufstellt, erfolgt der Beschlusz durch eine Mehrheit von drei Viertheilen des in der Generalversammlung vertretenen Grundkapitals.

»Für eine Abänderung des Gegenstandes des Unternehmens musz diese Mehrheit erreicht sein; der Gesellschaftsvertrag kann auszer derselben noch andere Erfordernisse aufstellen.

»Dasselbe gilt von dem Falle, wenn die Gesellschaft durch Uebertragung ihres Vermögens und ihrer Schulden an eine andere Aktiengesellschaft gegen Gewährung von Aktien der letzteren aufgelöst werden soll", enz.

Art. 219 waarborgt den aandeelhouders, dat het bedrag, waarvoor zij aansprakelijk zijn, niet willekeurig kan worden verhoogd: »Die Verpflichtung des Aktionärs, zu den Zwecken der Gesellschaft und zur Erfüllung ihrer

Digitized by Google

Verbindlichkeiten beizutragen, wird durch den Nominalbetrag der Aktie .... begrenzt" [1]).

Voor het nemen van een besluit tot ontbinding der vennootschap bevat de wet een speciaal voorschrift in art. 242: »Die Aktiengesellschaft wird aufgelöst .... durch Beschlusz der Generalversammlung; der Beschlusz bedarf einer Mehrheit von drei Viertheilen des in der Generalversammlung vertretenen Grundkapitals. Der Gesellschaftsvertrag kann auszer dieser Mehrheit noch andere Erfordernisse aufstellen".

De *Fransche* loi sur les sociétés van 1867 geeft der algem. vergad. het recht over *alle* onderwerpen bij meerderheid van stemmen te beslissen, en voegt voor statutenwijziging, ontbinding of verlenging slechts het vereischte daaraan toe, dat in de vergadering de helft van het kapitaal vertegenwoordigd zij: art. 28. »Dans toutes les assemblées générales, les délibérations sont prises à la majorité des voix", terwijl art. 31 zegt: »Les assemblées qui ont à délibérer sur des modifications aux statuts ou sur des propositions de continuation de la société au delà du terme fixé pour sa durée, ou de dissolution avant ce terme, ne sont régulièrement constituées et ne délibèrent valablement qu'autant

[1]) De bevoegdheid om tot kapitaalsvermeerdering te besluiten wordt expressis verbis erkend in art. 215*a* 2e lid.

Digitized by Google

qu'elles sont composées d'un nombre d'actionnaires représentant la moitié au moins du capital social."

Bijna even vrijgevig is de *Belgische* wet op de vennootschappen op dit punt; men vindt hierover slechts één bepaling (art. 59.): »Elle (de algem. vergad.) a, sauf disposition contraire, le droit d'apporter des modifications aux statuts, mais sans pouvoir changer l'objet essentiel de la société.

»Lorsqu' il s'agit de délibérer sur les modifications aux statuts, l'assemblée n'est valablement constituée que si les convocations ont mis cet objet à l'ordre du jour et si ceux qui assistent à la réunion représentent la moitié au moins du capital social."

Het *Zwitsersche* Bundesgesetz über das Obligationenrecht bevat talrijke, in den titel over de vennootschappen verspreide, voorschriften aangaande de macht der algem. vergad. en de rechten der aandeelhouders. Art. 616 stelt vast, wat de akte van opr. moet inhouden en komt daarin grootendeels overeen met artt. 209 en 209*a* van het D. H. G. B. De bevoegdheid om die akte te veranderen wordt gegeven in art. 644, 3e lid: »Zu den ausschliesslichen Befugnissen der Generalversammlung gehören ferner... die Beschlussfassung über die Statuten und die Abänderung derselben;" terwijl volgens art. 648 »die Generalversammlung fasst ihre Beschlüsse und vollzieht

Digitized by Google

ihre Wahlen, soweit das Gesetz oder die Statuten nicht etwas Anderes bestimmen, mit absoluter Mehrheit der vertretenen Aktienstimmen".

De uitgebreide macht, hier der algem. verg. gegeven, wordt beperkt *in het algemeen*

door art. 627 1e lid: »Wohlerworbene Rechte der Aktionäre können denselben nicht durch Mehrheitsbeschlüsse der Generalversammlung entzogen werden,"

in het bijzonder door de bepalingen van

art. 627 2e lid: »Eine Erweiterung des Geschäftsbereiches der Gesellschaft durch Aufnahme verwandter Gegenstände oder eine Verengerung desselben oder eine Vereinigung (Fusion) mit einer andern Gesellschaft kann, wenn die Statuten nicht etwas Anderes bestimmen, nur in einer Generalversammlung beschlossen werden, in welcher mindestens zwei Drittheile sämmtlicher Aktien vertreten sind.... Eine Umwandlung des Gesellschaftszweckes kann der Minderheit durch die Mehrheit nicht aufgenöthigt werden."

art. 633. »Der Aktionär ist nicht schuldig, zu den Zwecken der Gesellschaft und zur Erfüllung ihrer Verbindlichkeiten mehr beizutragen als den für die Aktie statutenmässig festgesetzten Betrag". Vermindering van het kapitaal wordt in art. 670 en ontbinding der vennootschap in art. 664 uitdrukkelijk toegestaan.

Digitized by Google

Het *Italiaansche* wetboek van Koophandel bevat een bepaling van bijzonderen aard. De bevoegdheid der algem. vergad. tot wijziging der akte wordt beperkt door de bepaling van art. 158: »Qualora l'atto constitutivo o lo statuto non disponga altrimenti, è sempre necessaria la presenza di tanti socii che rappresentino i tre quarti del capitale sociale, ed il voto favorevole di tanti socii intervenuti che rappresentino almeno la metà del capitale medesimo, per deliberare: 1. lo scioglimento anticipato della società; — 2. la prorogazione della sua durata; — 3. la fusione con altre società; — 4. la riduzione del capitale sociale; — 5. la reintegrazione o l'aumento del capitale stesso; — 6. il cambiamento dell'oggetto della società; — 7. ogni altra modificazione dell'atto constitutivo".

Een eigenaardig recht wordt dan hier der minderheid toegekend: »I socii dissenzienti dalle deliberazioni indicate nei nn. 3. 5. e 6. e dalla prorogazione della durata della società, se non è acconsentita nell' atto constitutivo, hanno diritto di recedere dalla società e di ottenere il rimborso delle loro quote od azioni in proporzione dell' attivo sociale secondo l'ultimo bilancio approvato.

»Il recesso dev'essere dichiarato dagli intervenuti all'assemblea entro ventiquatro ore dalla chiusura di essa,

Digitized by Google

e dagli altri socii entro un mese dalla pubblicazione della deliberazione nel giornale degli annunzi giudiziarii, sotto pena di decadenza."

Heeft de Italiaansche wetgever dus al niet den juisten maatstaf gevonden, aan welke artikelen der akte de algem. vergad. niet mag tornen, hij heeft toch een poging gewaagd om der minderheid een redmiddel aan de hand te doen bij al te groote negatie harer rechten.

De dienaangaande bepalingen der *Engelsche* Companies Act van 7 Aug. 1862, moet ik eenigzins uitvoeriger vermelden, omdat de Engelsche wetgever, in overeenstemming met het door mij voorgestane beginsel, de akte van oprichting gescheiden heeft van de Statuten der vennootschap.

Art. 6 begint te zeggen, wat de akte van opr. is:

»Any Seven or more Persons associated for any lawful Purpose may, by subscribing their Names to a Memorandum of Association, . . . form an incorporated Company, with or without limited Liability", terwijl in art. 8 is opgesomd, wat dit »Memorandum" moet bevatten:

»Where a Company is formed on the Principle of having the Liability of its Members limited to the Amount unpaid on their Shares, herein-after referred to as a Company limited by Shares, the Memorandum of Association shall contain the following Things; (that is to say,)

Digitized by Google

(1) The Name of the proposed Company, with the Addition of the Word »Limited" as the last Word in such Name:

(2) The Part of the United Kingdom, whether *England, Scotland* or *Ireland,* in which the registered Office of the Company is proposed to be situate:

(3) The Objects for which the proposed Company is to be established:

(4) A Declaration that the Liability of the Members is limited:

(5) The Amount of Capital with which the Company proposes to be registered divided into Shares of a certain fixed Amount:

Subject to the following Regulations:

(1) That no Subscriber shall take less than One Share:

(2) That each Subscriber of the Memorandum of Association shall write opposite to his Name the Number of Shares he takes."

Daarnaast vinden wij in art. 14 bepaald:

»The Memorandum of Association may, in the Case of a Company limited by Shares, and shall, in the Case of a Company limited by Guarantee or unlimited, be accompanied, when registered, by Articles of Association signed by the Subscribers to the Memorandum of Association, and prescribing such Regulations for the

Digitized by Google

Company as the Subscribers to the Memorandum of Association deem expedient:" enz. Zijn zulke »Articles of Association" *niet* bij het Memorandum gevoegd, dan geldt volgens art. 15 een achter de wet gevoegd schema van Statuten voor de Vennootschap.

Ook het brengen van veranderingen in het »Memorandum" en in de »Articles" is afzonderlijk behandeld. Art. 12 spreekt over het eerste:

»Any Company limited by Shares may so far modify the Conditions contained in the Memorandum of Association, if authorized to do so by its Regulations as originally framed, or as altered by special Resolution in manner herein-after mentioned, as to increase its Capital, by the issue of new Shares of such Amount as it thinks expedient, or to consolidate and divide its Capital into Shares of larger Amount than its existing Shares, or to convert its paid-up Shares into Stock, but, save as aforesaid, and save as is herein-after provided in the Case of a Change of Name [1]), no Alteration shall be made by any Company in the Conditions contained in its Memorandum of Association".

---

[1]) De Engelsche wetgever is dus klaarblijkelijk van meening, dat, als de akte van opr. (mem. of assoc.) op eenig verder punt wordt gewijzigd, de vennootschap een *andere* wordt.

Digitized by Google

Dit recht, om den inhoud van het Memor. of associat. te veranderen, wordt uitgebreid in een wijzigingswet van 20 Augustus 1867. Daar wordt der vennootschap de bevoegdheid gegeven om als haar Regulations haar daartoe machtigen haar kapitaal ook te verminderen, mits zij aan haar naam toevoegt de woorden »and reduced" (art. 10), maar zulk een besluit kan niet in werking treden vóórdat bij »Order of the Court" daartoe verlof is gegeven (art. 9). Dit verlof wordt afhankelijk gesteld van de toestemming der crediteuren. Dezen kunnen zich tegen de voorgestelde reductie verzetten. Het Hof maakt daartoe een lijst van crediteuren op met het beloop en den aard van hunne schuldvorderingen, zonder te kunnen eischen, dat ieder van hen zich afzonderlijk aanmeldt, hoewel het een dag kan bepalen, na welken geen der crediteuren meer in de lijst zal worden opgenomen (art. 13). Het kan de vermindering toestaan op den termijn of onder de voorwaarden, als het zal goedvinden, in het geval dat ieder der schuldeischers in de vermindering toestemt of zijn schuldvordering voldaan is, vervallen of zeker gesteld (art. 11). Dit laatste geschiedt door het ter zijde stellen van het volle bedrag, als de vennootschap de schuldvordering tot het geheele beloop erkent of buitendien zich bereid verklaart het volle bedrag ter zijde te stellen (art. 14b). In het tegenovergestelde geval of wanneer het bedrag

Digitized by Google

van de vordering niet bepaald is, kan het Hof over de geldigheid en het bedrag van de schuld beslissen en dan moet *dat* bedrag ter zijde worden gesteld (art. 14[2]). Als een der schuldeischers, die onwetend was van hetgeen geschied is of van den invloed, die dat op zijn vordering kan hebben, niet in de lijst is opgenomen en het blijkt, dat de vennootschap niet in staat is zijn vordering te kwijten, is ieder lid der vennootschap verplicht daartoe bij te dragen, welke bijdrage echter niet mag te boven gaan de som, die hij eventueel bij liquidatie zou hebben moeten storten. Het Hof is bevoegd van hen, voor wie deze verplichting bestaat, een lijst op te maken tot het vaststellen en invorderen hunner bijdragen, zonder echter inbreuk te kunnen maken op de rechten der deelhebbers onderling (art. 17).

Buitendien breidt art. 21 de bevoegdheid tot het veranderen van het Memorandum nog uit door toe te staan, dat de aandeelen gesplitst worden in onderaandeelen van kleiner bedrag [1]).

[1]) Bij een novelle van 18 Augustus 1890 wordt toegestaan het Memorandum of association ook te wijzigen ten opzichte van het doel der vennootschap. Ook hier is verlof van „the Court" vereischt, dat zijn toestemming slechts kan geven in bepaalde in de wet aangewezen gevallen art. 1. (5):

„The court may confirm, either wholly or in part, any such alteration as aforesaid with respect to the objects of the company if it appears that the alteration is required in order to enable the company:—

Digitized by Google

Wat daarentegen het veranderen der statuten betreft, heeft de alg. vergad. ex art. 50 de uitgebreidste bevoegdheden: »subject to the Provisions of this Act, and to the Conditions contained in the Memorandum of Association, any Company formed under this Act may, in General Meeting, from Time to Time, by passing a Special Resolution in manner herein-after mentioned [1]), alter all or any of the Regulations of the Company contained in the Articles of Association or in the Table marked A. in the First Schedule, where such Table is applicable to the Company, or make new Regulations to the Exclusion of or in addition to all or any of the

---

„*(a)* To carry on its business more economically or more efficiently; or

„*(b)* To attain its main purpose by new or improved means; or

„*(c)* To enlarge or change the local area of its operations; or

„*(d)* To carry on some business or businesses which under existing circumstances may conveniently or advantageously be combined with the business of the company; or

„*(e)* To restrict or abandon any of the objects specified in the memorandum of association or deed of settlement."

[1]) Volgens art. 51 is een „Special Resolution" een besluit, genomen met een meerderheid van drie vierden der stemgerechtigde deelhebbers in een vergadering, in welker bekendmaking het plan om de verandering voor te stellen, is vermeld, welk besluit moet bevestigd worden in een tweede vergadering, gehouden na 14 dagen en binnen een maand.

Digitized by Google

Regulations of the Company; and any Regulations so made by Special Resolution shall be deemed to be Regulations of the Company of the same Validity as if they had been originally contained in the Articles of Association, and shall be subject in like Manner to be altered or modified by any subsequent Special Resolution."

Digitized by Google

HOOFDSTUK V.

HET ONTWERP OP DE VENNOOTSCHAPPEN EN HET JUS CONSTITUENDUM.

In het *Ontwerp op de Vennootschappen* der Staatscommissie wordt, hoewel de Memorie van toelichting vermeldt, dat door sommigen een onderscheid wordt gemaakt tusschen statuten en akte van oprichting [1]), slechts van deze laatste gesproken. Art. 49 leert, wat zij moet inhouden:

»*a.* het voorwerp van de onderneming der vennootschap;

»*b.* haren naam;

»*c.* haar kapitaal en de hoegrootheid der aandeelen;

[1]) M. v. T. ad art 119.

Digitized by Google

»*d*. het bedrag waarvoor door ieder der oprichters wordt deelgenomen;

»*e*. de namen der bestuurders, zoo die bij de oprichting worden benoemd, of anders de namen der leden van het voorloopig bestuur;

»*f*. de nieuwsbladen waarin de openbare aankondigingen zullen geschieden."

Zooals de memorie van toelichting ook erkent [1]), wordt sub *a*, *b*, *c* en *d* slechts uitdrukkelijk voorgeschreven, wat ook nu reeds door de algemeene leer der verbintenissen geëischt wordt. De verplichtingen sub *e* en *f* hebben met het wezen van het contract niets uitstaande, maar zijn utiliteitsbepalingen ten behoeve van derden, hetgeen genoegzaam blijkt uit de toelichting ervan door de staatscommissie. Geeft art. 49wat de akte *moet* vermelden, wat zij *kan* bevatten is natuurlijk onbeperkt: »het in dit artikel vermelde is het *minimum*, dat elke akte van oprichting eener naamlooze vennootschap moet bevatten", zegt de M. v. T. ad art. cit.

Art. 71 handelt over het veranderen van haar inhoud: »Tot het wijzigen der akte zelve is zij (scil. de algem.

---

[1]) blz. 89. Ik citeer de uitgave van Gebrs Belinfante 1890.

Digitized by Google

vergad.) alleen dan bevoegd, wanneer haar bij de akte deze bevoegdheid uitdrukkelijk is toegekend.

»Indien deze bevoegdheid in het algemeen is toegekend, betreft zij alle bepalingen der akte, ook die welke als de grondslagen der vennootschap moeten worden aangemerkt;"

terwijl art. 77. 2e lid hieraan toevoegt:

»Tot wijziging der akte en tot ontbinding der vennootschap vóór of hare voortzetting na den bepaalden tijd, wordt eene meerderheid van twee derden der uitgebrachte stemmen vereischt."

Nadat art. 67 de bevoegdheid der algem. vergad. tot vermindering van het kapitaal en art. 103 die tot ontbinding der vennootschap nog eens uitdrukkelijk vaststelt, is de eenige beperking van dit wijzigingsrecht, die men in het ontwerp kan vinden, het voorschrift van art. 58. 2e lid.

» .... (de aandeelhouders) zijn (zij) voor niet meer aansprakelijk dan voor het bedrag hunner deelneming."

Of deze nieuwe bepalingen, die het ontwerp ons geeft, ook verbeteringen zijn, meen ik te mogen betwijfelen. Is in de akte niets omtrent haar wijziging bepaald, dan blijft de toestand volkomen dezelfde, die zij nu is: er zal niets veranderd mogen worden op grond dat »dit is niet dan een toepassing van het fundamenteele rechtsbeginsel, dat eene overeenkomst slechts door de wils-

Digitized by Google

overeenstemming van *alle* contractanten kan gewijzigd worden, voor zooverre niet omtrent de bevoegdheid tot wijziging iets anders is bepaald." [1]). Dat ik in dit opzicht met de commissie van gevoelen verschil, behoef ik, na hetgeen ik in § 3 van het eerste hoofdstuk gezegd heb, nauwelijks nog te verklaren. Ik heb daar trachten aan te toonen, dat een gedeelte der akte van oprichting (n. l. die bepalingen, die samen uitmaken de statuten) *niet* het karakter heeft eener overeenkomst en in verband daarmede heb ik in Hoofdstuk II § 2 als mijn meening te kennen gegeven, dat de algem. vergad. *steeds* bevoegd is deze bepalingen te veranderen, onafhankelijk van hetgeen daaromtrent in de akte is voorgeschreven. Ik ben het dus niet eens met de conclusie, waartoe de commissie komt, noch met de gronden, die haar er toe geleid hebben.

Is daarentegen de algem. vergad. bevoegd verklaard de akte te veranderen, dan geldt dit naar het Ontwerp voor *alle* bepalingen; de minst beteekenende en de voornaamste worden op één lijn gesteld. Hierin ligt dus een groot onderscheid met hetgeen de literatuur (en ook ik) als tegenwoordig geldend aanneemt. Wordt het ont-

---

[1]) M. v. T. blz. 103.

Digitized by Google

werp wet, dan kunnen wij ons niet meer beroepen op de bepalingen van het Burgerlijk Wetboek: legi generali derogat lex specialis.

De reden, die de M. v. T. voor deze ruime opvatting van het recht der algem. vergad. geeft, is de volgende: »Het moge in *wetenschappelijken* zin juist zijn, tusschen de verschillende bepalingen der akte van oprichting eener naamlooze vennootschap te onderscheiden, in dier voege dat enkele daarvan, b. v. die omtrent het *doel* der vennootschap, haar *duur*, haar *kapitaal* enz., als de *grondslagen* worden aangemerkt, — *legislatief* gaat het niet aan deze onderscheiding te huldigen. Het begrip is daartoe te onbestemd, de bepaling zou in de toepassing tot veel geschil aanleiding geven. Wenscht men dus, waar aan de algemeene vergadering de bevoegdheid tot wijziging der akte is toegekend, deze bevoegdheid tot enkele gewichtige bepalingen *niet* uitgestrekt te zien, dan dient men die bepalingen in de akte zelve aan te wijzen." [1]). De bewering, dat de onderscheiding slechts een wetenschappelijke zou zijn en voor den wetgever van geen waarde, komt mij zeer vreemd voor. De beperking van de bevoegdheid der algem. vergad. op dit

---

[1]) Mem. van Toel. blz. 103.

Digitized by Google

punt heeft juist uitsluitend *praktisch* nut: het publiek te vrijwaren tegen geknoei en bedrog, een overstemde minderheid te beschermen tegen aantasting harer rechten.

De waarborgen, die het ontwerp elders geeft, worden door dit artikel een doode letter. Waartoe somt art. 49 op, wat de akte *moet* bevatten? Den dag na de oprichting kan de meerderheid *alles* veranderen. Voorwerp der onderneming, grootte van het kapitaal, ja zelfs het bedrag van ieders deelneming! Hier worden de minderheid en de crediteuren der vennootschap [1]) prijs gegeven aan de onbeperkte willekeur der meerderheid. Is de meening van de Staatscommissie — en gedeeltelijk ook van mij — juist, dat bij de akte van oprichting een overeenkomst wordt gesloten, dan zou dat een zeer zonderlinge overeenkomst worden, een pactum sui generis, welke wij zeer moeielijk kunnen rangschikken onder die, welke in ons recht bekend zijn en een, die aan de vereischten, voor de andere contracten gesteld, in geenen deele voldoet: A. verbindt zich heden, om met tienduizend gulden deel te nemen in een naamlooze vennootschap tot het exploiteeren van een stoombootonderneming in Indië, maar den volgenden dag verandert de algem. vergad. krachtens de akte van oprichting

[1]) Behalve ten opzichte van kapitaalsvermindering, cf. art. 67.

Digitized by Google

deze zoodanig, dat A. heeft deelgenomen met duizend gulden in een schoenenfabriek te Amsterdam [1]). Hier vraag ik met den Heer BIEDERLACK, of zulk een overeenkomst juridiek bestaanbaar is? Ik meen dan ook, dat, van hoe wetenschappelijken aard de eisch, dat een overeenkomst een bepaald onderwerp moet hebben, moge zijn, hij in de praktijk te groote gevolgen heeft, dan dat de wetgever hem mag laten varen.

En wat het andere argument der commissie betreft, dat niet zou zijn uit te maken, wat wèl, wat niet veranderd mag worden, daaraan is te voldoen door het voorbeeld van den Engelschen wetgever na te volgen en de akte te splitsen in akte van oprichting en Statuten der vennootschap. De eerste, het contract, door de aandeelhouders onderling voor zich aangegaan, zou dan inhouden waartoe en onder welke voorwaarden ieder van hen zich verbindt, en zij zou, evenals iedere andere overeenkomst, niet anders gewijzigd kunnen worden dan met toestemming van *alle* partijen. Als

---

1) Ware de bepaling van art. 71c in onze tegenwoordige wet opgenomen, dan zou dit nog minder bezwaar hebben, omdat men in de mogelijkheid om de koninklijke goedkeuring op de verandering te weigeren, althans een waarborg zou ***kunnen*** vinden tegen een gewelddadige schending van de rechten der minderheid. Maar zelfs dit middel is in het ontwerp vervallen!

Digitized by Google

toepassing van het algemeene beginsel van art. 1356 B. W. kan dan de wet op de vennootschappen bepalen, wat de akte van oprichting *moet* inhouden, wat dus bij *elke* vennootschap onder *alle* omstandigheden alleen kan gewijzigd worden met goedvinden van *alle* deelhebbers. Het nu in art. 49 van het ontwerp genoemde sub *a*, *b* en *d* zou gehandhaafd moeten blijven; evenzoo de bepaling sub *c* voor zoover de hoegrootheid der aandeelen betreft, terwijl het vereischte, dat ook het kapitaal er in worde opgenomen, gevoegelijk zou kunnen vervallen. Daarentegen zou men moeten verlangen, dat de wijze van winstverdeeling in de akte wordt voorgeschreven. Verder zou de wetgever op het voetspoor van den Engelschen moeten bepalen, dat de deelhebbers hetzij bij afzonderlijke akte, hetzij bij de akte van oprichting [1]), vaststellen de Statuten der vennootschap, bevattende zoodanige regelen voor het bestuur en de inrichting der vennootschap, als de deelhebbers voor haar noodzakelijk of dienstig achten [2]). Ook hier zou de wetgever kunnen

---

[1]) Maar in elk geval duidelijk van haar te onderscheiden (b. v. door de verplichting als opschrift „Statuten der vennootschap" er boven te plaatsen).

[2]) Subsidiaire Statuten vast te stellen, die gelden wanneer de deelhebbers het verzuimen, zooals de Companies Act doet, acht ik overbodig.

Digitized by Google

voorschrijven, dat zij eenige bepalingen zullen *moeten* bevatten; zooals in de eerste plaats hetgeen sub *e* en *f* in art. 49 van het ontwerp genoemd is, als voorschriften ten behoeve van derden. Ook de grootte van het kapitaal zouden de Statuten moeten vermelden, opdat derden, die met de vennootschap handelen, kunnen weten, welken waarborg zij hebben, dat de vennootschap haar verbintenissen zal nakomen.

Hieruit volgt dan vanzelf, wat de wet zal moeten bepalen omtrent het recht der algem. vergad. om in de akte of de Statuten wijzigingen aan te brengen. Bij het zuiver contractueel karakter der eerste zal nooit eenige verandering van den inhoud kunnen plaats hebben dan met toestemming van alle deelhebbers [1]). Ten opzichte van de Statuten daarentegen zal de algem. vergad. moeten worden bevoegd verklaard hen te wijzigen op *alle* punten, onverschillig of die bevoegdheid daarin uitdrukkelijk is toegekend of niet. Het spreekt van zelf,

---

[1]) Tenzij de wetgever het stelsel van den Engelschen wil navolgen in de latere wijzigingen, die de Companies-Act heeft ondergaan. Daar krijgt de meerderheid in de algem. vergad. het recht de bepalingen van het Memorandum of Association te veranderen, maar alleen ten opzichte van die punten en in de omstandigheden, die in de wet genoemd zijn en mits de wijziging worde goedgekeurd door den rechter.

Digitized by Google

dat zoowel de Statuten zelf als de wet op sommige punten een bepaalde meerderheid of bijzondere formaliteiten kunnen voorschrijven. Zoo zouden b. v. de voorschriften van art. 67 en van art. 77[b] ongetwijfeld gehandhaafd moeten blijven.

Ik geloof, dat, als het ontwerp in dezen zin zou worden veranderd, de meening der Staatscommissie, dat de onderscheiding te »onbestemd" is en de toepassing ervan »tot veel geschil aanleiding geven" zou, ongegrond zou blijken. In elk geval zou ik deze onbestemdheid nog verkiezen boven de zekerheid, die het ontwerp nu geeft, een zekerheid, die aan den eenen kant de rechten der minderheid ten eenemale negeert, terwijl zij aan den anderen kant haar een onbeperkt veto toekent. Toch is het te hopen, dat het ontwerp — gewijzigd of zelfs zooals het daar ligt — spoedig tot wet moge worden verheven, opdat tenminste aan den twijfelachtigen toestand waarin wij verkeeren door het stilzwijgen onzer vigeerende wet, slechts steunende op een steeds veranderlijke jurisprudentie, een einde worde gemaakt.

Digitized by Google

Digitized by Google

STELLINGEN.

I.

De vindicatio dotis wordt ten onrechte genoemd eene actio in rem in personam scripta.

II.

Bij verkoop krachtens art. 1223 B. W. is de tegenwoordigheid van den kantonrechter vereischt.

III.

Als Nederlanders, die gedurende de laatste zes maanden hier geen woonplaats hebben gehad, buitenslands een huwelijk sluiten, is dat huwelijk bij het ontbreken der afkondigingen hier te lande niet nietig.

IV.

Art. 1448 B. W. is toepasselijk op levering van alle zaken behalve geldsommen.

Digitized by Google

V.

Onder de woorden »genoegzaam huisraad" in art. 1617 B. W. moet worden verstaan: Zooveel als noodig is tot dekking van den eersten huurtermijn.

VI.

De akte van oprichting eener naamlooze vennootschap moet niet in haar geheel als een overeenkomst worden beschouwd.

VII.

De bevoegdheid, bij de akte van oprichting aan de algemeene vergadering toegekend, om met gewone of buitengewone meerderheid den inhoud der akte te wijzigen, omvat niet alle bepalingen.

VIII.

Art. 71 van het ontwerp op de vennootschappen, samengesteld door de Staatscommissie, is af te keuren.

Digitized by Google

IX.

Art. 879 Wetb. van Koophandel is in strijd met art. 1880[2] B. W.

X.

De polis eener levensverzekering, gesloten op het eigen leven ten behoeve van een derde, behoort tot den boedel des overledenen verzekeringnemers.

XI.

Terecht besliste de Ned. Juristenvereeniging, dat het wenschelijk is, den rechter in burgerlijke zaken de bevoegdheid te verleenen aan de partijen of hun vertegenwoordigers inlichtingen te vragen omtrent hun beweringen.

XII.

Het is te wenschen, dat de Staatscommissie voor de administratieve rechtspraak bij opdracht aan een administratief college uitga van het »Enumerationsprincip."

XIII.

Art. 102 der Grondwet is doelloos.

Digitized by Google

XIV.

Een amendement, bij de begrooting, tot opheffing van een consulairen of gezantschapspost is in strijd met art. 57 G. W.

XV.

Het is te betreuren, dat bij de jongste Grondwetsherziening aan de Eerste Kamer het recht van amendement is onthouden en de keuze door de Provinciale Staten is bestendigd.

XVI.

Elke niet-aangifte van misdrijven die geen klachtdelicten zijn behoorde strafbaar te worden gesteld.

XVII.

Een jury tot het verleenen van gratie aan veroordeelden, zooals die wordt verdedigd door Mr. J. M. VAN STIPRIAAN LUISCIUS (Themis 1891 II), verdient geen aanbeveling.

XVIII.

Onder art. 344 S.w.b. is niet begrepen de crediteur, die zich met toestemming van den debiteur in het

Digitized by Google

vooruitzicht van diens faillissement dekt door goederen tot het beloop zijner vordering tot zich te nemen.

XIX.

Invoering van voorwaardelijke veroordeeling is niet wenschelijk.

XX.

Het Wetboek van Strafvordering behoorde wraking van getuigen, ook om andere redenen dan in artt. 164 en 165 genoemd zijn, toe te laten.

XXI.

Ten onrechte stelt art. 169 Strafvord. de ondervraging van getuigen onmiddellijk door den verdediger als uitzondering.

XXII.

Invoering van een beperkt Staatserfrecht verdient aanbeveling.

E. v. E.
8/6/24

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google